

Yrkande

2021-11-25

Ärende nr 2.1.7

Yrkande angående – Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Programmet ska i text belysa de barn och unga i Göteborgs stad som utnyttjas som mellanhänder av kriminella, samt alla de brottsoffer i Göteborg som utsätts för kränkande händelser, såsom mobbing, rån och förnedring.
2. I programmet ska framgå att kommunen tar på sig ett direkt ansvar för att gruppen äldre, gruppen funktionsnedsatta samt gruppen unga våldsutsatta, får adekvat stöd.
3. I programmet ska framgå att all personal som arbetar med äldre, funktionsnedsatta, barn och ungdomar inom kommunen skall kunna uppvisa utdrag ur belastningsregistret som visar att man inte tidigare gjort sig skyldig till övergrepp.
4. Programmet ska innehålla tydliga åtgärder för hjälp och stöd till Göteborgs brottsoffer i förvaltningar och bolag.
5. I programmet ska framgå att kommunen ska stödja lokala brottsofferjourer och följa upp gruppernas verksamhet noggrant.
6. I programmet ska framgå att kommunen ställer krav på att staten tar sitt fulla ansvar för att polisen är tillräckligt bemannad och arbetar på ett sätt som är anpassat efter lokala behov.
7. I programmet ska framgå att särskilt otrygga och brottsutsatta områden skall bevakas genom extrainsatser i form av kameraövervakning, bilburna bevakningspatruller eller patrullerande ordningsvakter.
8. I programmet ska framgå att arrangörer av frivilligverksamhet för barn och unga ska vara skyldiga att försäkra sig om att ingen vuxen inom verksamheten begått brott riktade mot barn, för att kunna erhålla ekonomiskt stöd.
9. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, kan därefter antas.

Yrkandet

Sverigedemokraterna anser att ovanstående punkter saknas i programmet.

Brottsbekämpning är inte i första hand en kommunal angelägenhet. Många av de åtgärder som krävs måste vidtas på riksnivå i form av en ansvarsfull invandringspolitik, skärpta lagar samt fler poliser med ökade befogenheter. I avvaktan på en regering som inser detta vill vi dock göra allt vi kan för att tvinga tillbaka brottsligheten kommunalt.

Brottsförebyggande arbete kan delas upp i två områden. **Social brottsprevention** innebär åtgärder som, ofta långsiktigt, påverkar en persons benägenhet att begå brott. Exempel på sådan verksamhet kan vara antiskolkprogram i skolan.

Situationsanpassad brottsprevention innefattar mer åtgärder som syftar till att minska antalet situationer som kan resultera i brottslighet genom att göra brotten svårare att utföra, öka risken för upptäckt eller att minska vinsten av brottet. Exempel på sådan verksamhet kan vara att införa kameraövervakning eller patrullerande ordningsvakter på brottsutsatta platser. Sverigedemokraternas uppfattning är att båda angreppssätten är helt nödvändiga, men att den situationsanpassade brottspreventionen i dagsläget är mest eftersatt och därför kräver mest resurser i form av nysatsningar.

I första hand skall kommunen inrikta sig på brottsförebyggande arbete genom samverkan med polisen, lokala näringslivet, ideella föreningar och skolan. Arbetet mot droger och missbruk måste stärkas. Särskilt otrygga områden kan bevakas genom nattvandrare, väktare och övervakningskameror.

All personal som arbetar med äldre, funktionsnedsatta, barn och ungdomar inom kommunen skall kunna uppvisa utdrag ur belastningsregistret som visar att man inte tidigare gjort sig skyldig till övergrepp. För att erhålla ekonomiskt stöd skall även arrangörer av frivilligverksamhet för barn och unga vara skyldiga att försäkra sig om att ingen vuxen inom verksamheten begått brott riktade mot barn.

Stöd till brottsoffer

När någon utsätts för brott har samhället ett ansvar att ge stöd och hjälp. Tyvärr tenderar samhället idag att sätta de kriminellas intressen före brottsoffrens. Kommunen skall ge största möjliga stöd till brottsofferjourer och andra brottsofferstödande verksamheter. Programmet ska därför belysa och inkludera de barn och unga i Göteborgs stad som utnyttjas som mellanhänder av kriminella, samt alla de brottsoffer i Göteborg som utsätts för kränkande händelser, såsom mobbing, rån och förnedring.

Sverigedemokraterna ser äldre brottsoffer som en särskilt prioriterad grupp. En äldre människa kan få sitt liv förstört av att bli utsatt även för mindre grova brott. Kommunen ska ta på sig ett direkt ansvar för att denna grupp får allt adekvat stöd.

Yrkande	M, L, C, S, D
Särskilt yttrande	KD
2021-12-01	2.1.7

Återremissyrkande angående – Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen

1. Redovisningen av kommunstyrelsens uppdrag 2019-12-11 § 936 till stadsledningskontoret att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden, förklaras ej fullgjort
2. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande återremitteras till stadsledningskontoret för att omarbetas i enlighet med inriktning som fastslås i detta yrkande.
 - a. Stadsledningskontoret ska under återremissen utveckla, tillsammans med de nämnder/styrelser som har ett särskilt ansvar, lämpliga indikatorer och andra nyckeltal. I det arbetet ska kommunstyrelsen uppdrag 2021-09-15, § 666 och Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 beaktas och omhändertas.
 - b. Stadsledningskontoret ska under återremissen genomföra följande revideringar av programmet:

S. 7 rad 1: Alla som lever, verkar eller vistas i staden ska vara trygga och säkra i Göteborg ~~ska ha upplevelsen att Göteborg är en trygg och säker stad.~~ Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sitt hem. Ingen ska behöva begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av ~~trygghet till följd av~~ rädslan för att utsättas för brott.

S 14 stycke 2: Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas *men där staden tydligt företräder och står upp för demokratiska värderingar.* Det behöver finnas tydliga kanaler från dessa forum för samverkan in i ordinarie linje samt respektive organisation.

S. 16 rad 5: ~~Känslan av trygghet är individuell och åtgärder som ger en högre grad av trygghet för en person kan innebära en lägre grad av trygghet för en annan.~~

S. 16 stycke 2 rad 1: Stöd till den som utsatts för brott är av betydelse för dennes återhämtningsprocess. Det kan handla om både krisbearbetning och stöd i rättsprocessen. *Staden får aldrig medverka till att skam- eller skuldbelägga brottsoffer. Kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser ska inte bortförklaras eller förminska. Samhällets fördömanden ska riktas mot de individer som utsätter andra för kriminella handlingar.*

S. 16 stycke 4: Hedersrelaterat våld och förtryck riktar sig främst mot flickor och kvinnor men drabbar också *pojkar, män, homo- och bisexuella* av båda könen samt transpersoner.

S. 18 sist i stycke 1: Föräldraskapet har en ~~avgörande viktig~~ betydelse för utvecklingen hos barn och unga. *Staden måste intensifiera arbetet med att förmå föräldrar att engagera sig i sina barns utveckling, stärka deras föräldraauktoritet och förmåga att ge sina barn den trygghet, kärlek och omvårdnad de behöver.* Deltagande i föräldrastödsprogram för familjer behöver vara en viktig del för att stödja de föräldrar vars barn har utvecklat eller riskerar att utveckla ett normbrytande beteende.

S. 20 stycke 2 rad 2: För att värna om den sociala tilliten bör utgångspunkten vara att utveckla den informella sociala kontrollen. Åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs och är lämpligt. *Exempelvis har trygghetskameror och ordningsvakter en viktig roll att spela för att verka brottsförebyggande och upprätthålla trygghet på stadens gator och torg.* ~~utifrån den personliga integriteten~~

S. 20 stycke 2: Informell social kontroll uppnås även genom att engagera civilsamhället och enskilda medborgare i till exempel grannsamverkan, trygghetsvandringar och nattvandringar eller genom att öka antalet kommunal personal som rör sig ute och i öppna verksamheter. Detta bidrar även till ökad tillit och förtroende för samhället. *I detta sammanhang ytterst viktigt att staden alltid garanterar att de aktörer som rör sig ute delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar.*

Yrkandet

Trygghet är ett grundläggande mänskligt behov och alla människor ska kunna vistas i det offentliga rummet i sin stad och i sin närmiljö utan att bli utsatta för brott eller uppleva otrygghet. Det är därför viktigt att Göteborgs stad antar ett program för trygghetsskapande- och brottsförebyggande arbete som beaktar hela stadens trygghetsarbete. Programmet måste anses tillhöra de viktigare att antas av kommunfullmäktige under mandatperioden; här anslås inriktningen för hur stadens förvaltningar och bolag, som finns i varje del av Göteborg, ska bidra till en tryggare stad och ett mer välfungerande brottsförebyggande arbete. Allt från arbetet för ökad delaktighet för alla i samhällslivet till arbetet för minskad skadegörelse, att öka människors självförsörjning och att förbättrade uppväxtvillkor.

För att programmet ska kunna få full effekt måste det dock vila på beprövade åtgärder, ta sin grund i verkliga förhållanden och vara förankrad i den politik som göteborgarna föredrar. Det är viktigt att det tydligt framgår om och hur de teoretiska utgångspunkter som presenteras används i programmet. Dessutom saknas konkreta skrivningar kring förekomsten av tystnadskultur kring hot, våld och otillåten påverkan i den offentliga sektorn. Klanbaserade kriminella nätverk, som under det senaste året etablerat en våldsamt närvaro i vissa stadsdelar offentlighet, bör också analyseras och staden arbeta med hur dessa gruppers inflytande kan motverkas. Utöver detta finns redan idag vissa textförslag som vi anser vara kontraproduktiva, felaktiga eller – i vissa fall – rent av relativiserande. För dessa föreslår

vi direkta revideringar, men lämnar i övrigt till kommunens tjänstemän att – utifrån politiska synpunkter – bearbeta om programförslaget.

I och med digniteten i detta arbete menar vi dock att indikatorer och nyckeltal också behöver vara framtagna innan Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 antas. Detta innebär även att de mål och strategier för att motverka tystnadskultur som ska föreslås i och med de fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur samt otillåten påverkan i stadens verksamheter ska omhändertas innan programmet tas upp för behandling i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. De mål och strategier för att motverka tystnadskultur ska även ligga till grund för lämpliga indikatorer och nyckeltal i Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026.

En annan viktig del i trygghetsarbetet är arbetet med våra bostadsområden. Framförallt arbetar Göteborgs stad med detta i vår samhällsplaneringens, då byggnadskroppar, gatusystem och storlek på grönområden utformas. En annan viktig del i detta arbete är dock Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025.

I och med att vikten av den fysisk miljöns utformning för upplevelsen av trygghet behöver arbetet med framtagandet av lämpliga indikatorer och andra nyckeltal i Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 även beakta och omhänderta viktiga delar i Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025.

Med anledning av detta menar vi att Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, ska återremitteras för att omarbetas i enlighet med inriktning som fastslås i detta yrkande.

Återremissyrkande angående – Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att revidera förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 i enlighet med de synpunkterna som Studentforum, Antidiskrimineringsbyrån Väst, Socialnämnd Nordost och Kulturnämnden lämnat i remissvar som inte omhändertagits, inkludera prostitution, människohandel och sexuell exploatering i planens mål och strategier, samt komplettera med hänvisning till Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2020–2023 och Göteborgs Stads barnrättsplan 2022–2024.

Yrkandet

Otrygghet och brottslighet medför många negativa konsekvenser. Vi rödgrönrosa anser därför att det är positivt och mycket viktigt att staden arbetar trygghetsskapande och brottsförebyggande. Eftersom brottsutsatthet och otrygghet är ojämlikt fördelat mellan människor i staden kan programmets implementering och genomförande bidra till en mer jämlik stad. Ökad trygghet och minskad brottslighet kan också förväntas ge positiva effekter på folkhälsan samt tilliten och förtroendet för samhället.

Programmet avgränsar otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott. Trygghet är ett bredare begrepp än så och det är viktigt att det återspeglas i programmet. I enlighet med Studentforums remissvar bör avgränsningen göras bredare så att det innefattar fler former av otrygghet.

Som uppmärksammas i Antidiskrimineringsbyrån Västs remissvar och som inte omhändertagits tillräckligt i den reviderade versionen är det föreslagna programmet skrivet på ett generaliserande sätt vilket riskerar att osynliggöra grupper i samhället som kan vara både brottsutsatta och brottsutövare. Det gör att det blir oklart för vem arbetet blir trygghetsskapande och brottsförebyggande. Det finns grupper i samhället som kan uppleva en högre grad av misstänkliggörande av just deras grupper vilket gör att arbetet orsakar otrygghet för dessa grupper snarare än tvärtom och kan i värsta fall orsaka brottslighet som följd av misstänkliggörandet.

Antidiskrimineringsbyrån Väst pekar också på att utan att definiera vilken kunskap som saknas, blir det svårt för stadens förvaltningar och verksamheter att veta vad det är för kunskap de behöver mer av. Till exempel behövs en hög kunskap och förståelse för minoriteter i samhället för att kunna skapa insatser som är trygghetsskapande och brottsförebyggande för dem.

Samverkan är en viktig faktor i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Programmet har ökad samverkan som ett mål och lyfter vikten av att staden ska arbeta med goda krafter hos privata aktörer och civilsamhället. Antidiskrimineringsbyrån Väst pekar på att det inte framgår av programmet vilka goda krafter eller vilka delar av civilsamhället som avses. Det är av stor vikt att civilsamhället ges realistiska förutsättningar för att kunna samverka med staden. För att fånga upp olika grupper i samhället krävs en tillgänglighet och förståelse för olika gruppers behov. Generellt är främjande av förmåga till civilkurage en viktig faktor där civilsamhället och många andra aktörer har en roll att spela.

Kulturverksamhet kan bidra till att öka kontaktytorna mellan stadens verksamheter och medborgarna och på så sätt skapa ökad delaktighet och engagemang i samhället. Även denna typ av verksamheter bör därför i enlighet med Kulturnämndens remissvar lyftas upp i programmet.

De främjande och förebyggande perspektiven är mycket viktiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet. Dessa perspektiv bör därför få en mer framträdande roll i programmet. Satsningar på generella välfärdsinsatser som bidrar till bra utbildning, arbete, god försörjning samt skäliga boendevillkor för människor är viktiga förutsättningar för trygghet och att tillgodose detta ger ofta positiva brottsförebyggande effekter. I enlighet med Socialnämnd Nordosts remissvar bör betydelsen av stadens kärnverksamheter och dess välfärdsinsatser skrivas in tydligare i programmet. Några förbättringar har gjorts i den reviderade versionen men välfärdsinsatserna och social prevention bör få en tydligare del i programmet. Utifrån detta perspektiv bör det faktum att programmet utgår ifrån rutinaktivitetsteorin problematiseras.

Pojkar och unga män inom vissa brottstyper utgör i större utsträckning både gärningsperson och brottsoffer. Detta gäller särskilt för dödligt våld, misshandel (undantaget våld i nära relation och sexuellt våld där kvinnor är kraftigt överrepresenterade bland brottsoffer), narkotikarelaterade brott och rån. Destruktiva maskulinitetsnormer och machokultur är strukturer som behöver hanteras både långsiktigt på en universell nivå. Samtidigt behöver de också problematiseras och hanteras genom mer kortsiktiga åtgärder. I enlighet med Socialnämnd Nordosts remissvar bör programmet lyfta destruktiva maskulinitetsnormer tydligare.

Prostitution och människohandel är allvarliga brott som är en del av det sexualiserade våldet, men nämns dessvärre inte i planen. Planen synliggör specifikt brottsoffer för våld i nära relation, hedersrelaterat våld och hatbrott under flera av planens strategier (se strategi 3.5 och 4.4). Var tionde svensk man har någon gång köpt sex vilket visar att vi har lång väg kvar för att få bukt med detta samhällsproblem. I regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel framgår det att kommunerna, främst genom socialtjänsten, har ansvar för att bistå med insatser av olika slag. Ansvaret gäller både för personer bosatta i kommunen och de som vistas här tillfälligt, inklusive

utländska medborgare med eller utan uppehålls rätt. Sveriges Radio har gjort en granskning som visar att endast en tredjedel av landets kommuner har en handlingsplan för att hjälpa de som har erfarenhet av sexuell exploatering. I Västra Götalandsregionen är det enbart två kommuner (Trollhättan och Åmål) som har en handlingsplan för detta arbete. Göteborgs stad bör bedriva förebyggande arbete, där fler nämnder och bolag kan bidra för att upptäcka prostitution och sexuell exploatering. Göteborgs stads trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program bör därför inkludera detta perspektiv för att synliggöra både brottsoffren och den otrygghet som skapas i samhället av sexköp och människohandel.

Enligt barnkonventionen ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Det är därför viktigt med ett barnrättsperspektiv i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Barnperspektivet bör därför ha en tydlig roll i programmet och det bör finnas en tydlig koppling till Göteborgs Stads barnrättsplan 2022–2024.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-10-21

Diarienummer 0355/20

Handläggare

Gunilla Henningsson

Telefon: 031-368 02 72

E-post: gunilla.henningsson@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Redovisningen av kommunstyrelsens uppdrag 2019-12-11 § 936 till stadsledningskontoret att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden, antecknas och förklaras fullgjort.

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
2. Programmet Dialog och samarbete upphör att gälla.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 att ge stadsledningskontoret, tillsammans med social resursnämnd, i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Kommunstyrelsen beslutade 2021-03-31 § 260 att remittera ett förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program till ett urval av nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd samt externa aktörer. Av de inkomna remissvaren är det en instans som avstyrker förslaget.

Vid genomgången av remissvaren framkommer att programmet upplevs tydligt, konkret och att det angriper relevanta problemområden i staden. Programmets mål och strategier bedöms genomförbara. Flera remissinstanser lyfter dock avsaknaden av ett tydligare fokus på utsatta grupper och av remissvaren kan även utläsas en förväntan att programmet ska omfatta ett vidare trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete än det remitterade förslaget. Vidare fanns önskemål om förtydliganden av definitioner, problembeskrivningar, teoriavsnitt, målformuleringar och strategier.

Stadsledningskontoret har utifrån remissvaren gjort vissa förtydliganden och revideringar i programmet. Det nya förslaget tydliggör att vissa grupper är mer utsatta för otrygghet och brott än andra och att kombinationen av två eller fler diskrimineringsgrunder innebär en förstärkande riskfaktor. Ordningen på målområdena är ändrad för att den sociala preventionen ska få en mer framträdande plats och förhållandet mellan främjande och direkt trygghetsskapande arbete är förtydligat.

I det nya förslaget inkluderar programmet våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Programmet belyser tydligare än tidigare problematiken kopplat till hatbrott.

Övriga förändringar avser förtydliganden av definitioner, problembeskrivningar, målformuleringar och strategier. Syftet har varit att underlätta för nämnders och styrelsers tillämpning av programmet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnader för brott är ett brett område inom vilket det har gjorts en mängd studier. Brottsförebyggande rådet (Brå) gav i oktober 2017 ut en forskningsöversikt om studier som försöker beräkna vad brottsligheten kostar. Översikten visar att det inte finns någon samstämmig bild över vilka kostnader som ska inbegripas eller hur de ska beräknas. Översikten visar dock tydligt att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället.

Göteborgs Stads samtliga förvaltningar och bolag bedriver idag ett omfattande arbete inom verksamhetsområdet. Utifrån nämnder och styrelsers bedömningar och prioriteringar varierar omfattningen av arbetet. Ekonomiska effekter av att minska brottslighet och öka tryggheten i Göteborg kan öka kostnaden för den nämnd eller styrelse som står för insatsen, medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. De minskade kostnader som uppkommer genom ett väl utfört trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar sig ofta först på längre sikt.

Stadens kostnader för det direkta trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete följs inte upp på ett systematiskt och enhetligt sätt. Det medför svårigheter att redovisa stadens samlade kostnader för det direkta trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Därmed är det inte möjligt att mäta hur en kostnadsutveckling kan gestalta sig med anledning av ett nytt program. Förvaltningar och bolag har ansvar för området och resurser finns fördelade i befintliga budgetramar.

Ett trygghetsskapande och brottsförebyggande program och de politiska prioriteringar som framkommit i den av kommunfullmäktiges fastställda budget för 2021 innebär i sig en ambitionshöjning av arbetet. De nya socialnämnderna tillfördes 60 miljoner i sina budgetramar för 2021 och de föreliggande förslagen till budget för 2022 innehåller motsvarande ekonomiska satsningar. Budgeten innehåller även beslut om resurser för avrop från kommuncentrala medel till trygghetsfrämjande insatser.

Socialnämnderna anger i sina remissvar att ambitionshöjningen enligt programmet kräver en större förutsägbarhet och långsiktighet i de ekonomiska resurserna än vad som funnits hittills. Vid en långsiktig satsning för att minska brottslighet och öka tryggheten kan kostnaderna för insatser variera över tid och det kan även ta tid innan de positiva ekonomiska effekterna uppstår. Här finns det dock möjlighet för nämnderna att utjämna finansieringen över tid genom att använda och bygga upp eget kapital.

Andra nämnder uppger att en ambitionshöjning av arbetet med faktiska fysiska åtgärder i den befintliga miljön skulle kunna innebära investeringar av staden och avvägningar mot andra mål och kvalitéer. Detta kan komma att påverka vilken grad av måluppfyllelse som kan uppnås.

I den föreliggande utredningen Kommuner mot brott (SOU 2021:49) framgår att kommunerna ska kompenseras för de skyldigheter som följer av förslaget om ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2023. Utredningen föreslår att viss ekonomisk kompensation till kommunerna ska utgå i

enlighet med den så kallade finansieringsprincipen. Den del av förslaget som kommunerna ges ersättning för enligt utredningens ställningstagande är kravet på kommunerna att ta fram en lägesbild och en åtgärdsplan, samt att verka för att överenskommelse om samverkan ingås och att de strategiska frågorna hanteras i ett särskilt råd. Kompensationen föreslås ske genom en ökning av det generella statsbidraget. För Göteborg skulle det motsvara cirka 12 mnkr per år enligt utredningens förslag. Vidare föreslås i utredningen att kommunerna ges möjlighet att ansöka om bidrag för väl motiverade och tidsbegränsade brottsförebyggande åtgärder som de identifierat behov av men som de av resursskäl annars skulle ha svårt att genomföra. På så sätt kan staten stimulera och bidra till ett aktivt brottsförebyggande arbete.

Ett väl fungerande trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete påverkar stadens samtliga bolag och förvaltningar i olika omfattning. En tryggare stad bedöms innebära en ökad delaktighet i samhällslivet, minskad skadegörelse, fler turister, minskade reparationer, ökade skolbetyg, högre grad av självförsörjning och förbättrade uppväxtvillkor. Grundläggande premisser för ekonomisk utveckling och upprätthållande av välfärden är att människor känner tillit till varandra och samhällsinstitutionerna. Trygghet är en faktor som har betydelse för tillit. Förslaget till program rör insatser där Göteborgs Stad kan bidra till att människor känner trygghet i att inte utsättas för brott och tillit till att samhället förmår förebygga och hantera frågor som rör brott.

Bedömning ur ekologisk dimension

Att integrera frågor som skötsel av stadens natur-, grön- och parkområden som en del av situationell prevention i stadsmiljön kan leda till ökad trivsel och trygghetskänsla för de som lever, verkar och vistas i staden. Väl omhändertagna parker och grönområden leder även till en minskad benägenhet till nedskräpning. Skräp skadar djur och natur, förstör haven, bidrar till otrygghet och kostar samhället mycket pengar.

Ökad belysning är en vanlig önskan som trygghetsskapande samt brottsförebyggande insats. Behovet av belysning behöver grundas i det faktiska användandet för att vara förenligt med både den ekologiska och ekonomiska dimensionen. Ljusförorening sker då överflödigt belysning används eller då ljusets riktning är ineffektiv, vilket kan leda till negativa konsekvenser för människor, djur, miljö och klimat. Studier visar bland annat att artrikedomen och den biologiska mångfalden minskar till följd av ljusföroreningar.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder kan bidra till ökad ombyggnation och nybyggnation, vilket kan generera negativ klimatpåverkan, dock bedöms påverkan som ringa. När det gäller brott i form av egendomsskada innebär det ofta att dess tekniska livslängd förkortas och kan föra med sig konsekvenser i form av rivning och sanering. Avfallet behöver tas omhand samtidigt som återställandet innebär att nya resurser behöver tas i bruk. Färre skador är således positivt ur ett ekologiskt perspektiv

Göteborgs Stads grillplatser och andra platser i naturområden används återkommande för att bränna kablar för att utvinna koppar i syfte för att säljas vidare. Åtgärder för att förebygga denna typ av brottsliga verksamhet är angeläget då det innebär hälsomässiga och miljömässiga negativa konsekvenser för människor, växter och djur. Förutom påverkan på ekologi och hälsa innebär det även stora kostnader för sanering och miljökontroller.

Bedömning ur social dimension

Otrygghet och brottslighet medför flertalet negativa konsekvenser. Främst förs tankarna till de direkta offren, de som utsätts för brott eller lever ett liv i otrygghet. Studier visar även att de som begår brott lider av otrygghet och sämre hälsa.

Att bli utsatt för ett brott kan leda till fysiska och psykiska skador. Konsekvenserna kan även vara av social karaktär och i form av ekonomiska förluster. En förlorad grundtrygghet för en längre eller kortare tid påverkar den som blivit offer för ett brott. Kvinnor som lämnar relationer som präglats av våld har svårigheter att försörja sig och sina barn.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Enligt artikel 19 i barnkonventionen har barnet rätt till skydd mot alla former av våld, vilket även innefattar psykiskt våld och kränkningar. Barn påverkas även när föräldrar eller nära anhöriga begår eller utsätts för brott. Artikel 6 betonar barndomen som en viktig period i en människas liv, där barnet har en rätt att utvecklas och en rätt till särskilt skydd. Rätten till utveckling innefattar ett krav på skydd mot våld och övergrepp och är därför nära sammanbunden med artikel 19. Barn och unga har rätt att känna sig trygga i sin stad och ska ges möjlighet att kunna röra sig fritt. Enligt barnkonventionen artikel 31 har barn rätt till lek, vila och fritid. De har även rätt till att, enligt artikel 33, skyddas från narkotika.

Barnombudsmannens årsrapport 2018 innehåller en beskrivning av hur barn upplever otrygghet, våld och kriminalitet. I rapporten framkommer att barn ser andra människor i området såväl som en trygghetsfaktor som en otrygghetsfaktor, och att platsens utformning påverkar hur trygga de känner sig. Genom att beakta barns rättigheter vid utformning av stadsmiljöer kan man säkerställa att rättigheterna tillvaratas. Barnen som bor i förorter beskriver att otryggheten beror på att det finns droger, vapen och skjutningar i närområdet. Barnen beskriver att familj, släkt och vänner bidrar till trygghet och skyddar dem från det som upplevs som otryggt.

Såväl nationella som lokala trygghetsundersökningar visar att vissa grupper, däribland kvinnor, äldre och funktionsnedsatta i större utsträckning än män upplever otrygghet. Detta är tydligt i hela Göteborg men extra tydligt i vissa delar av staden. Känslan av otrygghet begränsar deras möjligheter att vistas i det offentliga rummet och skapar en ojämlig tillgång till Göteborg. Att vara otrygg i sitt bostadsområde eller i sitt hem innebär en större påverkan på vardagslivet och livskvalitén än att uppleva otrygghet på platser som bara besöks ibland. Den mänskliga närvaron skapar förutsättningar för möten men kan även ge utrymme för konflikter. En bättre planering kan minska brottsligheten och även minska rädslan för brott. Det kan bidra till ökad trygghet och förhöjd livskvalitet vilket främjar en god hälsa hos befolkningen.

Pojkar och unga män utgör i större utsträckning gärningspersoner och brottsoffer. Ett brottsförebyggande arbete som syftar till att verka på platser där dessa brott ofta sker är positivt för gruppen och skapar ökad trygghet för fler grupper i samhället.

För att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030 är en av grundprinciperna att ingen ska lämnas utanför. Diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder är faktorer som påverkar graden av otrygghet och risken att utsättas för brott.

Samverkan

Samverkan har skett med Centrala samverkansgruppen genom fördjupad dialog 2021-10-21 § 6a samt 2021-11-04.

Bilagor

1. Protokollsutdrag KS 2021-03-31, § 260
2. Protokollsutdrag KS 2019-12-11, § 936
3. Protokollsutdrag CSG 2021-11-04, §
4. Sammanställning över remissvar
5. Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2021-03-31, § 260 att remittera ett förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program till ett antal nämnder, styrelser, kommunstyrelsens råd och externa aktörer. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag program. Revideringen utgår från inkomna remissvar.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 att ge stadsledningskontoret, tillsammans med social resursnämnd, i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Samtidigt beslutades att förlänga gällande program tills ett nytt beslutats.

Kommunfullmäktige antog programmet Dialog och Samarbete 2014-12-11 § 22. Resultaten från deluppföljningar av Dialog och samarbete, som genomförts 2017 och 2018, visar att programmet använts av stadens förvaltningar och bolag. Stadsledningskontorets bedömning var att det är svårt att följa upp synbara effekter av programmet på grund av dess omfattning, att programmet är för övergripande i sin karaktär och fokuserar på det långsiktiga och förebyggande arbetet istället för det direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet.

Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 om inriktning för det nya programmet. Beslutet innebar att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention. I inriktningen ingick även att det nya programmet ska skickas ut på remiss i staden innan färdigställande. Tidsplanen fastställdes med hänvisning till att de nya nämnderna skulle ges möjlighet att organisera sig.

Stadsledningskontorets förslag till program redovisades till kommunstyrelsen 2021-03-31, 260 och kommunstyrelsen beslutade då att sända förslaget på remiss till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, nämnden för funktionsstöd, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument och medborgarservice, park- och naturnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Göteborg Business region, Higab AB, Göteborg & Co, Göteborgs Kollektivtrafik AB, Försäkrings AB Göta Lejon, kommunstyrelsens råd samt till Polismyndigheten, Kriminalvården, Jämställdhetsmyndigheten, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), Unizon, Göteborgs Interreligiösa råd, Antidiskrimineringsbyrån Väst, Ungdomsfullmäktige och Störningsjouren.

Styrmiljö

Agenda 2030

Förslaget till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 utgår från Agenda 2030 som är en global utvecklingsagenda för hållbar utveckling. Agendan tar ett helhetsgrepp kring hållbar utveckling och betonar att de tre dimensionerna: social, ekonomisk som miljömässig hållbarhet är lika viktiga och

ömsesidigt beroende av varandra. Agendas 17 globala mål är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling. Förenklat handlar social hållbarhet om social rättvisa och social sammanhållning. Det handlar om välfärden och dess fördelning samt samhällets förmåga att hantera konflikter och problem. Ett polariserat och ojämlikt samhälle kan utgöra en grogrund för brottslighet och otrygghet. Generella välfärdsinsatser som exempelvis utbildning, arbetsmarknad och boende är exempel på förutsättningar för trygghet och har ofta positiva brottsförebyggande effekter. Det är både en fråga om ekonomisk trygghet och förutsättningar för människor att på lika villkor välja väg i livets olika skeden.

Nationell styrning

I det nationella brottsförebyggande programmet, Tillsammans mot brott (Skr. 2016/17:126), beskrivs regeringens övergripande målsättningar för hur ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete bör bedrivas och hur samverkan mellan berörda aktörer kan utvecklas. Programmet lyfter fram vikten av såväl social som situationell brottsprevention. Det förstnämnde syftar till att motverka individers benägenhet att begå brott. Här återfinns allt från insatser i skolan till insatser inom socialtjänsten. Situationell brottsprevention riktas mot tillfället, platsen eller sammanhanget där brottet begås, liksom mot brottsobjektet. I det nationella programmet lyfts ett behov av att särskilt utveckla det situationella brottsförebyggande arbetet.

Regeringen lyfter i programmet fram att det brottsförebyggande arbetet bör utföras mer strukturerat och kunskapsbaserat. På lokal nivå är kommunen en central aktör men arbetet bör involvera fler parter, såsom näringslivet, civilsamhället och akademien. Den kunskap som tas fram måste användas i praktiken och genomsyra utvecklingsarbetet på lokal nivå. Arbetet bör följas upp löpande och utvärderas regelbundet. Det nationella programmet slår fast att det behöver finnas ett strategiskt styrdokument i det lokala arbetet i kommunerna som står i samklang med den nationella inriktningen.

Tillsammans mot brott har varit en viktig utgångspunkt i framtagande av ett trygghetsskapande och brottsförebyggande program för Göteborg Stad. Även i det lokala programmet läggs särskild vikt på de förutsättningar för arbetet som måste vara i fokus parallellt med arbetets inriktning. Innehållet i programmet överensstämmer med det nationella programmets målformuleringar och med utgångspunkt i samma teorier.

Lokal styrning

Reglementen och ägardirektiv

Enligt reglementena för stadens socialnämnder Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst ansvarar de inom respektive stadsområde för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg. Individ- och familjeomsorgens uppgifter fokuserar på socialtjänstlagens grupper; barn och unga, missbrukare, brottsoffer samt personer som vårdar eller stödjer en närstående inom dessa grupper. Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska de fyra socialnämnderna utifrån sitt verksamhetsansvar även vara en aktiv part när det gäller insatser inom följande områden: trygghetsarbete, krisstöd, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, folkhälsoarbete och samverkan med civilsamhället. Nämnderna har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelsers medverkan inom sitt respektive stadsområde avseende dessa områden.

För att möjliggöra samverkan och samordning inom bland annat trygghetsarbetet har majoriteten av stadens nämnder i reglementena fått ett tydligt ansvar att vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället. Reglementena lägger ett ansvar på nämnderna att bidra till att öka tryggheten i staden. Utöver det ligger ett ansvar på samtliga nämnder att driva ett integrerat och proaktivt hållbarhetsarbete som syftar till att uppnå målen i Agenda 2030.

Kommunfullmäktige har även beslutat om likalydande delar av ägardirektiv för stadens helägda bolag. I det ingår att bolagen ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot alla former av diskriminering. Vidare ska bolagen ha god affärsetik och ett aktivt anti-korruptionsarbete. För stadens fastighetsförvaltande bolag framgår av ägardirektiven att förvaltningen ska hålla god kvalitet och tillgodose de boendes och övriga brukares behov av trygghet, trivsel och service.

Övriga styrande dokument

Kartläggningen av styrmiljön för området visar att det finns många styrande dokument som angränsar till området, och de gråmarkerade dokumenten nedan avser kommande styrning. Utöver det styrs flera av de berörda verksamheterna genom lagstiftning. För att få tydlighet och god effekt som styrande dokument föreslås detta program enbart fokusera på direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Översikt

Utgångspunkter för kommunens rådighet i frågor om trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Såväl trygghetsskapande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i kommunallagen, som innebär att en kommun själv får ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar. Det finns i dagsläget inget övergripande kommunalt ansvar för brottsförebyggande arbete, men kommunerna har ett lagstadgat ansvar för stora delar av de verksamheter där mycket av det framför allt trygghetsskapande, men även brottsförebyggande, arbetet sker. En viktig utgångspunkt för kommunens samverkan med andra myndigheter, civilsamhälle,

akademi och näringsliv inom det trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet är att se till kommunens huvuduppgifter och lagstadgade ansvar gentemot sina invånare.

Socialtjänsten

Socialtjänsten har ett tydligt trygghetsfrämjande uppdrag som även är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Enligt socialtjänstlagen ska kommunen verka för att förhindra att barn och unga far illa, verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och ge råd, stöd och annat bistånd till familjer, enskilda och andra grupper som behöver det. Socialtjänsten har även i uppdrag att på olika sätt arbeta uppsökande och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. Att tidigt få kännedom om individer som löper risk för att utveckla allvarlig kriminalitet är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Socialtjänstens arbete mot missbruk och beroende är ytterligare en viktig del, bland annat mot bakgrund av kopplingen mellan våldsbrott, narkotikaförsäljning och missbruksproblematik. Andra exempel på trygghetsfrämjande insatser som bidrar till det brottsförebyggande arbetet är föräldraskapsstöd, stöd och hjälp till barn som bevittnar våld eller andra övergrepp samt stöd till personer som utsätts för hedersrelaterat våld. En del i socialtjänstens brottsförebyggande arbete är insatser till individer för att de ska lämna kriminella grupperingar eller våldsbejakande extremistiska miljöer. Till socialtjänstens uppgifter hör också att verka för att den som utsätts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp samt att särskilt beakta våldsutsatta kvinnors behov av stöd och hjälp.

Skolan

Skolväsendet bidrar också med viktiga insatser för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet. En trygg skolgång och att gå ut skolan med goda kunskaper och godkända betyg är en stark skyddsfaktor och kan indirekt minska risken för kriminalitet och utanförskap. Att ett barn eller en ungdom dras in i eller utsätts för kriminalitet kan vara tecken på att barnet eller ungdomen far illa. Skolpersonal har en skyldighet att anmäla misstankar om oro för att barn och unga far illa till socialnämnden, vilket kan bidra till att tidigt upptäcka behov av stöd- och hjälp och på så sätt också verka förebyggande. Skolornas arbete att motverka kränkande behandling och undervisning om brottslighet och dess konsekvenser kan också verka brottsförebyggande. Skolan är även en plats, utöver familjen, där barn och unga får förutsättningar för grundläggande demokratiska värderingar och har möjlighet att erbjudas kompensatoriskt stöd.

Övriga kommunala insatser

Kommunerna har planmonopol, vilket innebär att kommunerna har ansvar för planering, utformning och utveckling av den fysiska miljön. Planarbetet ska enligt plan- och bygglagen bidra till en från social synpunkt god livsmiljö. I detta ingår aspekter som trygghet och hälsa. Risken för brott och otrygghet kan minska genom att perspektiven beaktas vid planering, utformning och underhåll av exempelvis bostadsområden, parker, gångvägar till och från skolor och torg.

Kommunerna kan också förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet och andra missförhållanden genom tillsynen och kontroll av försäljning av folköl, tobak, läkemedel och livsmedel i butiker. Tillståndsenhetens ansvar med att besluta om och följa upp beviljade serveringstillstånd av alkohol på restauranger och barer är av stor vikt för att motverka osund konkurrens och organiserad brottslighet. Att kommunen som offentlig aktör har väl utarbetade rutiner och kontroller vid upphandling, inköp av varor och

tjänster är också av betydelse i ett brottsförebyggande perspektiv. Kommunerna ansvarar dessutom för den fysiska säkerheten i offentliga lokaler samt lokala ordningsföreskrifter.

Eventuellt kommande kommunal rådighet över det brottsförebyggande arbetet
Kommunernas bidrag till det brottsförebyggande arbetet är inte tydligt definierat och därmed komplicerat att följa och mäta effekterna av, då ansvaret inte tydligt framgår av lagstiftning samt bedrivs på olika sätt över landet. Regeringen beslutade därmed i december 2019 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete. Utredaren presenterade sitt resultat, Kommuner mot brott (SOU 2021:49), den 15 juni 2021.

Utredningen föreslår att det införs en ny lag som anger vilka krav som ställs på kommunerna. Lagen föreslås heta lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och träda i kraft den 1 januari 2023. Lagförslaget innehåller krav på att kommunerna ska ta fram lägesbilder och åtgärdsplaner samt följa upp arbetet minst vartannat år. Kommunerna åläggs även ett samordningsansvar samt ett ansvar för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett råd bestående av aktörer som närmast berörs av detta arbete. Därtill föreslås att en samordningsfunktion för det brottsförebyggande arbetet ska finnas i varje kommun. Kommunstyrelsen, eller annan nämnd som kommunfullmäktige särskilt bestämmer, ska ansvara för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete. Kommunfullmäktige ska kontinuerligt hållas informerat om arbetet. Utredningen tar också upp att andra offentliga aktörer bör bistå kommunerna i deras ansvar för det brottsförebyggande arbetet och att det i framtiden kan bli aktuellt med lagstiftning om alla offentliga aktörers ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

Justitiedepartementet har översänt betänkande Kommuner mot brott för yttrande till Göteborgs Stad. Kommunstyrelsen behandlade 2021-10-27 ett yttrande från Staden gällande lagförslaget.

Angränsande uppdrag

Kommunstyrelsen beslutade 2021-02-10, § 103 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att uppdatera den tidigare genomförda utredningen av facknämndernas organisation inom stadsutvecklingsområdet. Redovisningen av uppdraget lämnades till kommunstyrelsen för behandling 2021-10-27 med ett förslag om att bilda fyra nya nämnder för att effektivisera stadsutvecklingsprocessen. Ett beslut enligt stadsledningskontorets förslag innebär att följande nämnder kommer upphöra: byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, park- och naturnämnden samt lokalnämnden. Vid ett ställningstagande att gå vidare med förändringen påbörjas genomförandearbetet med syftet att den nya organisationen ska kunna träda i kraft vid årsskiftet 2022/2023.

Kommunstyrelsen uppdrog 2021-09-15, § 666 åt stadsledningskontoret att ta fram fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur samt otillåten påverkan i stadens verksamheter i syfte att förstå bakomliggande orsaker samt vad som brister i stadens nuvarande rutiner, hantering och organisationskultur. Med utgångspunkt från dessa ska stadsledningskontoret föreslå mål och strategier för att motverka tystnadskultur i Göteborgs Stads trygghets- och brottsförebyggande program.

Beroende av utgången av ovanstående uppdrag kan förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program behöva revideras under 2022.

Redovisning av remissvar från nämnder och styrelser

Kommunstyrelsens beslutade 2021-03-31, § 260 att remittera stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, lokalnämnden, nämnden för funktionsstöd, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument och medborgarservice, park- och naturnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Göteborg Business region, Higab AB, Göteborg & Co, Göteborgs Kollektivtrafik AB, Försäkrings AB Göta Lejon, kommunstyrelsens råd samt till Polismyndigheten, Kriminalvården, Jämställdhetsmyndigheten, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), Unizon, Göteborgs Interreligiösa råd, Antidiskrimineringsbyrån Väst, Ungdomsfullmäktige och Störningsjouren. Även Räddningstjänsten har valt att inkomma med ett yttrande gällande förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

Remissvaret skulle vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2021-09-10. Sammanlagt har 36 remissvar inkommit. HBTQ-rådet inkom 2021-10-29 med synpunkter på förslaget till program och har därför inte beaktats i revideringen av programmet. Avseende styrelsernas remissvar ansvarar klustermödrarna för att involvera berörda dotterbolag, vilket innebar att Störningsjouren inkluderades i Förvaltnings AB Framtiden. Göteborgs Interreligiösa råd hade vid tiden för remissutskicket upphört med sin verksamhet. Räddningstjänsten har på eget initiativ inkommit med ett yttrande gällande förslaget.

I bilaga 4 redovisas en sammanfattning över remissvaren där även nämndens/styrelsens beslut framgår. En remissinstans, Antidiskrimineringsbyrån Väst, avstyrker förslaget, resterande tillstyrker eller väljer att inte ta ställning. Remissvaren i sin helhet finns under ärendet Dnr 0355/20.

Remissinstanserna ställer sig generellt positiva till att det tas fram ett trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program och bedömer att problemformuleringarna överensstämmer med stadens utmaningar inom området. Den generella bedömningen är att målen klargör riktningen för stadens gemensamma insatser samt att strategierna är relevanta och genomförbara och att de tydliggör att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet måste bedrivas på olika sätt både i tid och rum med tyngdpunkt på de proaktiva åtgärderna. Programmet uppfattas övergripande som tydligt och konkret vilket underlättar det gemensamma arbetet.

Nedan följer en sammanställning av remissvaren indelad utifrån mest förekommande synpunkter som framkommit samt genomförda principiella förändringar i programmet. Fokus ligger på de problem, oklarheter och frågeställningar som lyfts.

Mål och strategier

I remissvaren framgår att det övergripande målet för programmet, att *Göteborg är en trygg och säker stad där vi tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet*, är otydligt då det inte framgår vilka som avses med ”vi”.

Socialnämnderna anger i sina remissvar att det mål som i remissversionen hette *Minska risken för brott i specifika miljöer och situationer* upplevs otydligt och spänner över ett stort område.

Flera av remissinstanserna anser att avgränsningen som gjordes inför förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program, det vill säga brott i offentlig miljö, var för snäv. Ett flertal remissinstanser har påtalat att det förslag som skickades ut inte innehöll frågor kring våld i nära relationer och påtalar sambandet mellan den brottsutsatthet och otrygghet som finns i stadens offentliga rum och det våld som sker i hemmet. Av remissvaren går att utläsa en förväntan att det övergripande trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet i Göteborg även ska inkludera våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtyck. Kvinnors särskilda utsatthet lyfts i några remissvar, vilket behöver tydliggöras i programmet. Kvinnors och tjejers utsatthet finns överallt och det behöver synliggöras. Programmet behöver tydliga åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn. Flera remissinstanser lyfter även att brottskategorin hatbrott inte syns tillräckligt mycket i programmet, vilket är vanligt förekommande och är en stor grund för otrygghet för flera grupper i samhället.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet
Stadsledningskontoret har reviderat det övergripande målet för programmet i syfte att tydliggöra vem det är som ska ta ansvar och bidra till arbetet. Det reviderade övergripande målet för programmet är att *Göteborg är en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet*. Målet uppmanar till en kraftsamling, där alla bidrar utifrån sina möjligheter och förutsättningar för att skapa ett tryggare och säkrare Göteborg. Programmet utdelar dock bara ansvar till stadens nämnder och styrelser, men tydliggör samtidigt att arbetet är beroende av flera aktörer för att få önskad effekt. Stadens ska vara en aktiv part för samverkan och även initiera samverkan där det bedöms nödvändigt.

Det övergripande målet inkluderar nu även den otrygghet och det våld som kan förekomma i hemmet, där kvinnor och tjejer är särskilt utsatta grupper. Inom målet *Minska benägenheten att begå brott* finns nu en strategi med särskilt fokus på våld i nära relationer, hedersrelaterat våld samt hatbrott. Även under målet att *Öka tryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott* har det tydliggjorts att stödet till brottsoffer ska inkludera stöd till de som utsätts för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtyck. Stadsledningskontoret har även reviderat definitioner och problembeskrivningar under övriga mål för att säkerställa att denna problematik även inbegrips i nämnders och styrelserns arbete. Genom att programmet har vidgat sitt tillämpningsområde möjliggörs uppföljningar och analyser ur flera perspektiv.

Målområdet *Minska risken för brott i specifika miljöer/situationer* är reviderat och har också fått ett nytt namn: *Minska möjligheten att begå brott*. Stadsledningskontorets bedömning är att detta tydligare visar vad målet syftar till, och den definition och problembeskrivning som följer med målet har omarbetats för att ge ytterligare stöd till nämnder och styrelser när de ska operationalisera arbetet. Stadsledningskontoret har även reviderat vissa av strategierna, för att tydliggöra riktningen i arbetet. Ordningen på målområdena är ändrad för att den sociala preventionen ska få en mer framträdande plats.

Programmets tillämpningsområde

Ett flertal remissinstanser lyfter att det inte tillräckligt tydligt framgår av förslaget hur programmet angränsar till befintlig styrning, särskilt kopplingen till programmet för Jämlik stad. Det bedöms finnas frågor som inte omhändertas i programmet gällande de mer främjande perspektiven, vilka bedöms vara en viktig grund för att skapa trygghet och förebygga brott. Flera nämner risken att det främjande och långsiktiga arbetet förbises då det i förslaget till program inte finns uttalade mål och strategier som berör detta.

En del av remissinstanserna bedömer att programmet innefattar såväl långsiktiga som kortsiktiga strategier, vilket upplevs motsägelsefullt mot programmets uppdrag att fokusera mot direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete. Det påtalas även att det i förslaget finns en nivåskillnad mellan strategierna där somliga är mer indikerade och andra mer universella. Programmet tenderar därmed att angränsa till en plan vilket kan försvåra genomförbarheten. Det framkommer även att strategiernas koppling till problembeskrivningarna behöver tydliggöras för att vidga förståelsen och kunna utgöra ett stöd i nämnders och styrelser tillämpning av programmet.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet
Stadsledningskontoret har i programmet tydliggjort flera av definitionerna och problembeskrivningarna utifrån de frågeställningar som funnits i remissvaren. Som en bilaga till programmet har stadsledningskontoret lagt en beskrivning av hur förslaget till program kopplar an till ett urval av befintliga styrdokument i staden samt till stadens kärnverksamhet. I bilagan framgår även att programmet syftar till att inbegripa insatser inom hela preventionstriangeln, samt att det pågår processer för en mer detaljerade styrning inom samtliga preventionsnivåer.

Ur ett trygghets- och brottsförebyggande perspektiv är arbetet inom Jämlik stad förebyggande och främjande. Målområdena i programmet Jämlik stad ligger primärt i linje med social prevention, exempelvis genom tidigt föräldrastöd, deltagande i förskola, en välfungerande skolgång och utbildning. Om människor till följd av dessa insatser får en grundläggande trygghet och förutsättningar att leva ett gott liv minskar risken att de hamnar i brottslighet. I programmet för Jämlik stad finns det också strategier som syftar till att ge barn och unga möjlighet till delaktighet, inflytande och rätt att vara sig själva, liksom strategier om en tillgänglig och meningsfull fritid. Stadens långsiktiga arbete för en jämlik stad har fokus på tidiga insatser, vilka syftar till att identifiera och stärka skyddsfaktorer som i sin tur stärker motståndskraften mot att utveckla ett kriminellt beteende eller en känsla av otrygghet. För att kunna hantera de utmaningar som sker i närtid behöver staden parallellt arbeta med mer direkta och riktade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder, det vill säga de som har ett primärt syfte att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten. Det handlar även om att säkra effekten av de främjande och förebyggande insatser som sker inom andra programområden och stadens kärnverksamheter, såsom skola, socialtjänst och fritid. Det handlar om att öka möjligheten för barn och unga att delta i det förebyggande/främjande insatserna genom en trygg och säker miljö under tiden för dessa. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program kompletterar programmet för Jämlik stad genom att snarare fokusera på riskfaktorer. Tillsammans bildar programmen en helhet för en socialt hållbar stad med goda möjligheter till ökad trygghet och minskad brottslighet.

Målgruppsperspektivet

En av stadsledningskontorets frågeställningar i remissutskicket rörde hur målgruppsperspektivet kan stärkas i programmet. Ett flertal remissinstanser belyser att målgruppsperspektivet kan stärkas genom att kopplingen till styrande dokument gällande exempelvis programmet för full delaktighet, handlingsplanen för arbetet med mänskliga rättigheter samt åldersvänliga Göteborg framgår i programmet. Flera lyfter vikten av bra kunskapsunderlag och en bra dialog för att kunna välja lämpliga metoder för att öka tryggheten för olika målgrupper.

Det är även flera remissinstanser som belyser i remissvaren att det behövs ett tydligare fokus på de målgrupper som löper störst risk att uppleva otrygghet samt har störst risk att utsättas för brott. Målgrupper som nämns i remissvaren, och vars utsatthet programmet tydligare kan belysa, är funktionsnedsatta, kvinnor, barn, äldre, HBTQ-personer, personer med utländsk bakgrund, evenemangsbesökare, näringslivet, med flera. Hatbrott är en brottskategori som flera remissinstanser bedömer behöver tydliggöras i programmet. Programmet behöver inkludera fler perspektiv för att få med alla grupper i samhället. Det kan vara stor skillnad på att omfattas av flera diskrimineringsgrunder eller bara av en. Målgruppsanalysen är viktig för att fånga komplexiteten och kunna värdera olika behov emot varandra.

Ytterligare en synpunkt som kommit gällande målgruppsperspektivet är avgränsningen gällande trygghet, vilket bedöms för snävt. I programmet avgränsas otrygghet till att främst omfatta rädsla för att utsättas för brott. Att begränsa trygghetsarbetet till att endast beröra insatser för att förhindra rädsla att utsättas för brott, kan innebära att delar av det viktiga främjande och förebyggande perspektivet går förlorat.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet Göteborgs Stad har flera styrande dokument som visar på vilket sätt stadens verksamheter ska omhänderta principen om alla människors lika värde i sitt kärnuppdrag. Det främjande och förebyggande arbetet inom stadens kärnverksamheter med fokus på skyddsfaktorer och att skapa en god välfärd för alla är grundläggande.

Stadsledningskontoret har reviderat programmet både vad gäller problembeskrivningar och definitioner med syftet att tydligare beskriva de omständigheter och förutsättningar som vissa grupper lever under, vilket gör dem mer utsatta för brott, och vilket i sin tur skapar en högre otrygghet. Dessutom har kunskapsmålet kompletterats genom skrivningar om att det måste finnas kunskap om olika målgruppers särskilda behov inför beslut om åtgärder och insatser. Även strategierna under målet har skärpts, genom tillägget att arbetet ska utgå från målgruppsanalyser. Stadsledningskontoret har även tydliggjort att förekomsten av två eller flera diskrimineringsgrunder kan förstärka risken för otrygghet och brott, vilket behöver beaktas när målgruppsanalyser genomförs.

Näringslivet bedöms vara såväl en målgrupp som ofta utsätts för brott, men även en viktig aktör som kan bidra till arbetet för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Näringslivets roll har stärkts i programmet vilket blir särskilt tydligt under målet om samverkan, där det i den nya versionen framgår att Göteborgs Stad ska medverka till att stärka delaktigheten även i näringslivet gällande trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och initiativ.

Ansvarsfördelning

I remissvaren framkommer att programmets fördelning av ansvar och särskilt ansvar behöver förtydligas. Det finns en otydlighet i hur ansvar och särskilt ansvar ska tolkas och tillämpas. Vissa nämner risken att nämnder och styrelser med särskilt ansvar tar ett för stort ansvar för utpekade problem jämfört med de som endast har ansvar. Samtidigt kan strategier som alla ansvarar för leda till att ingen tar ansvar eller att ansvaret glöms bort. Denna otydlighet kan medföra att strategierna blir svåra att genomföra. För att undvika detta behövs ytterligare förklaring och tydlighet kring vad som menas med ansvar och särskilt ansvar samt vad det innebär för respektive nämnd och styrelse samt hur arbetet hålls ihop utifrån ett hela-staden-perspektiv.

Ett utpekad särskilt ansvar som har ifrågasatts rör socialnämndernas särskilda ansvar för att säkra kompetens hos ansvariga och utförare i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Socialnämnderna lyfter i sina remissvar att detta ansvar inte kan läggas på dem, utan bör ingå i respektive nämnds och styrelse egna ansvar för kompetenshöjning inom sin organisation. Förutom detta ansvarsområde har samtliga remissinstanser som blivit tilldelade särskilt ansvar eller ansvar bedömt att de har förutsättningar att genomföra åtagandet.

Några remissinstanser lyfter att de kan ta ett ytterligare ansvar i arbetet.

Grundskolenämnden framhäver att de bör ha ett särskilt ansvar för de strategier som handlar om att arbeta förebyggande för att stoppa rekryteringen till kriminella gäng, stärka det långsiktiga vålds- och drogförebyggande arbetet samt insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzon för att hamna i riskbeteenden. Detta ansvar bedöms ligga i linje med nämndens grunduppdrag.

Idrotts- och föreningsnämnden ser att de, tillsammans med övriga ansvariga, kan bidra i arbetet med strategierna som handlar om att Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, ta hänsyn till trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter vid fysisk planering, samt ny och ombyggnation, eftersom nämnden redan är en aktiv part i processerna. Business Region Göteborg AB hade i remissversionen inget utpekad ansvar men lyfter i sitt remissvar att de kan tillföra näringslivsperspektiv i framdriften av programmet och identifiera kopplingar till det näringslivsstrategiska programmet. Bolaget nämner att de bör delta aktivt i de arbetsprocesser som föreslås för att höja samverkan i staden.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet Syftet med Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program är att förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i den gemensamma kraftsamlingen för att öka tryggheten för de som lever, verkar och vistas i Göteborg och för att minska brottsligheten i staden. Programmets problembeskrivningar visar på en komplexitet som kräver att arbetet sker samordnat och att alla stadens nämnder och styrelser behöver vara med och bidra. En stor del av arbetet ingår redan i verksamheternas grunduppdrag, men programmet tydliggör att arbetet bör prioriteras under programperioden.

I syfte att konkretisera vad ett ansvar, respektive särskilt ansvar, innebär har stadsledningskontoret kompletterat skrivningarna i programmet. Det framgår nu att ett särskilt ansvar inte innebär ett övertagande av andra nämnders eller styrelsers ordinarie ansvarsområden enligt reglemente, andra styrande dokument eller lagstiftning. I de fall ett

särskilt ansvar åläggs flera nämnder eller styrelser behöver dessa ha en dialog kring fördelning av det särskilda ansvaret.

Remissvaren indikerar att flera nämnder och styrelser, liksom externa samverkansaktörer, vill ta ett stort ansvar för att öka tryggheten och minska brottsligheten i Göteborg och att flera aktörer ser att de har rådighet över frågan. Därav har stadsledningskontoret i den reviderade versionen av program tilldelat ytterligare ansvar till grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden samt Business Region Göteborg AB, inom de mål och strategier de identifierat ytterligare möjligheter att bidra.

Som tidigare redovisats inbegriper den reviderade versionen av programmet våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Förslaget innehåller en ny, samt en utökad, strategi som tydligt kopplar an till dessa problemområden. Detta innebär att ansvar har tilldelats nämnder och styrelser, vilket inte fanns med i remissversionen. Strategin om stöd till brottsoffer (3:5) har utökats med en skrivning om insatser till personer som lever i eller som lämnat våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. I remissversionen tilldelades de fyra regionala socialnämnderna ett gemensamt ansvar för brottsofferstöd, men i revideringen har socialnämnd Centrum tilldelats ett särskilt ansvar utifrån nämndens verksamheter som riktas mot den tillagda målgruppen.

För den nya strategin, om att Göteborgs Stad ska verka för att stoppa våld i nära relationer, hatbrott samt hedersrelaterat våld och förtryck (4:4), får kommunstyrelsen och Socialnämnd Centrum få ett särskilt ansvar. Stadsledningskontorets bedömning är att detta särskilda ansvar ligger i linje med tidigare utdelade ansvar i enlighet med styrande dokument på området. Utöver det tilldelas samtliga nämnder och styrelser ett ansvar för strategin.

Även för strategin om att säkra kompetensen hos ansvariga och utförare i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet (1:2) får kommunstyrelsen och Socialnämnd Centrum ett särskilt ansvar, utifrån sina pågående kunskapshöjande uppdrag. Övriga socialnämnders särskilda ansvar för att säkra kompetensen i arbetet har utgått i den reviderade versionen. Alla nämnder och styrelser har ett ansvar för att säkra kompetensen i sin egen organisation.

Uppföljning

På vilket sätt programmet ska följas upp har varit föremål för frågor bland vissa av remissinstanserna. Det upplevs otydligt hur uppföljningarna ska genomföras och vilket resultat av arbetet som kan utläsas av den föreslagna uppföljningen. Några remissinstanser menar att programmets föreslagna indikatorer är för få, eller att vissa är för snäva och andra för breda, och ytterligare kommentarer är att vissa saknar relevans och koppling till mål och strategier. Detta riskerar en bristande uppföljning av programmet.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet Kommunstyrelsens ansvarar för uppföljning av programmet men för vissa strategier har det tilldelats ett särskilt ansvar som även innefattar uppföljning av strategin. Lämpliga indikatorer och andra nyckeltal kommer under programperioden att utvecklas tillsammans med de nämnder/styrelser som har ett särskilt ansvar.

Stadsledningskontoret kommer att följa utvecklingen av stadens arbete med programmet dels utifrån indikatorer, dels i samband med rapportering av de centrala lägesbilderna som

redovisas till kommunstyrelsen tre gånger årligen. I det reviderade förslaget till program har stadsledningskontoret sett över de föreslagna indikatorerna och valt ut de indikatorer som kan visa på en utveckling av programmets övergripande mål samt målen för arbetets inriktning. De indikatorer som finns med bedöms relevanta för att mäta trygghet i olika miljöer samt risken att utsättas för brott. Som komplement finns även vissa indikatorer som visar arbetet med social prevention, det vill säga benägenheten att begå brott. Vissa av indikatorerna kan anses vara överlappande, men det bedöms nödvändigt för att få med fler perspektiv och målgrupper i uppföljningen. Uppföljning av angränsande indikatorer och aktiviteter inom närliggande program och planer kommer också att ligga som grund för analys av måluppfyllelse för programmet. Målen för arbetsprocessen kommer primärt att följas upp i processutvärderingen.

Övriga kommentarer

I remissvaren framkommer att de stödjande dokument som programmet hänvisar till med fördel kan inkludera fler dokument. Programmet skulle på så sätt vara mer vägledande för de funktioner som inte tidigare arbetat med trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Vägledningen kan också möjliggöra avdelningars och enheters arbete med strategierna. Det har även framkommit önskemål om att komplettera teoriavsnittet med fler teorier och tydligare källhänvisning.

Några remissinstanser har påtalat att preventionstriangeln bör revideras för att bättre överensstämma med den nationella nomenklaturen, det vill säga begreppen universell, selektiv och indikerad prevention. Begreppen används i det nationella brottsförebyggande programmet "Tillsammans mot brott", samt i underlag till kommande lagändring angående socialtjänstlagen.

Ytterligare en synpunkt i remissvaren har varit avsaknaden av mål och strategier som belyser medarbetarperspektivet.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i programmet
Stadsledningskontoret har kompletterat listan över stödjande dokument för att underlätta förvaltningars och bolags arbete med programmet. Även teoriavsnittet har förtydligats med ytterligare teorier som ligger till grund för stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Preventionstriangeln har reviderats för att bättra synkronisera med nationell styrning och nomenklatur. Dessutom har ordlistan har uppdaterats.

Kommunstyrelsen har uppdragit åt stadsledningskontoret att ta fram fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur samt otillåten påverkan i stadens verksamheter i syfte att förstå bakomliggande orsaker samt vad som brister i stadens nuvarande rutiner, hantering och organisationskultur. Med utgångspunkt från dessa ska stadsledningskontoret föreslå mål och strategier för att motverka tystnadskultur i Göteborgs Stads trygghets- och brottsförebyggande program. Bedömningen är att det medarbetarperspektiv som efterfrågas i remissvaren kommer att hanteras i ovanstående uppdrag och den eventuella revidering som sker i programmet under 2022.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna som består av nämnder, styrelser, kommunstyrelsens råd samt externa intressenter.

Remissinstanser är överlag positiva till förslaget. De synpunkter som inkommit berör i huvudsak avsaknaden av ett tydligare fokus på utsatta grupper och av remissvaren kan

även utläsas en önskan att programmet ska omfatta ett vidare trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete än det remitterade förslaget.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar de övergripande synpunkterna som inkommit i remissvaren och bidrar till en förstärkning av programmets strategier. I syfte att underlätta för nämnders och styrelser tillämpning av programmet har definitioner och problembeskrivningar förtydligats och bedömningen är att detta stärker förutsättningarna för programmets genomförande. Genom ett förtydligt program är avsikten att öka kunskap, medvetenhet, ansvar och samordning mellan stadens förvaltningar och bolag och även med externa aktörer.

Stadsledningskontoret bedömer att det är viktigt att främja en positiv utveckling och förebygga. För att kunna hantera de utmaningar som sker i närtid behöver staden parallellt arbeta med mer direkta och riktade insatser. Uppdraget från kommunstyrelsen var att ta fram ett nytt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program. För att skapa tydlighet gentemot det långsiktigt främjande arbetet, inom exempelvis programmet för Jämlik stad, bedöms benämningen trygghetsskapande bättre spegla programmets syfte och innehåll. Tillsammans bildar programmen en helhet för en socialt hållbar stad med goda möjligheter till ökad trygghet och minskad brottslighet. Det tidigare trygghetsfrämjande och brottsförebyggande programmet, Dialog och samarbete, bedöms därmed kunna upphöra.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nuvarande förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program på ett tydligt sätt bryter ned mål och strategier i det nationella programmet, Tillsammans mot brott. Detta möjliggör ett samordnat och synkroniserat arbete för att nå måluppfyllelse. Förslaget till program omfattar även i princip de nya åtaganden som kommunen får enligt förslaget om lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Ett flertal av programmets strategier bedöms rymmas inom stadens grunduppdrag och finns formulerade i lagtexter, reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument. Detta då merparten av de kommunala välfärdsinsatserna kan antas ha trygghetsskapande och brottsförebyggande effekter, även om uppdraget inte finns definierat i nuvarande styrning. Utmaningarna inom området gör dock att varje enskild verksamhet, nämnd eller styrelse ofta har begränsat handlingsutrymme att agera på egen hand.

Stadsledningskontorets bedömning är att stadens gemensamma rådighet nu samlas i ett program vilket bedöms förbättra möjligheten till planering, uppföljning och utvärdering av stadens insatser utifrån ett trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektiv. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 tydliggör att arbetet är prioriterat och underlättar samsyn för stadens gemensamma insatser.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör utveckling av stadens
verksamheter

Stadsdirektör

Remittering av Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program

§ 260, 0355/20

Beslut

Enligt stadsledningskontorets förslag med tillägg enligt punkt 2 i återremissyrkande från V, MP och S:

Kommunstyrelsen remitterar, utan eget ställningstagande, stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program, i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, till utsedda remittenter, i enlighet med bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande med tillägget av de remittenter som framgår av punkt 2 i återremissyrkande från V, MP och S, med begäran om yttrande senast 2021-09-10.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 10 mars 2021.

Återremissyrkande från V, MP och S den 24 mars 2021, reviderat den 29 mars 2021.

Yrkanden

Tjänstgörande ersättaren Jenny Broman (V) och Marina Johansson (S) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från V, MP och S den 24 mars 2021, reviderat den 29 mars 2021.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på återremissyrkande från V, MP och S den 24 mars 2021, reviderat den 29 mars 2021.

Martin Wannholt (D) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag och beslutssats 2 i återremissyrkande från V, MP och S den 24 mars 2021, reviderat den 29 mars 2021.

Propositionsordning

Ordföranden ställer först propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från V, MP och S och finner att det avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för avslag och Nej för bifall till återremissyrkandet från V, MP och S.”

Axel Darvik (L), Martin Wannholt (D), Hampus Magnusson (M), Jessica Blixt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Emmyly Bönfors (C) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (7).

Blerta Hoti (S), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Jonas Attenius (S) och tjänstgörande ersättaren Jenny Broman (V) röstar Nej (6).

Propositionsordning

Kommunstyrelsen beslutar härafter att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Ordföranden ställer propositioner på bifall respektive avslag på Martin Wannholts yrkande om bifall till beslutssats 2 i återremissyrkande från V, MP och S och finner att det bifallits.

Protokollsanteckning

Elisabet Lann (KD) antecknar följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat Ja.

Protokollsutdrag skickas till

Remissinstanser genom stadsledningskontoret

Dag för justering

2021-04-23

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Karin Pleijel

Uppföljning av trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program - Dialog och samarbete samt begäran om igångsättningsbeslut

§ 936, 1110/19

Beslut

Enligt stadsledningskontorets förslag:

1. Social resursnämnds uppföljning av programmet för trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete - Dialog och samarbete, godkänns.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden med stöd av social resursnämnd.
3. Pågående program - Dialog och samarbete förlängs, samt utdelat ansvar och organisering som idag leds av social resursnämnd kvarstår fram tills ett nytt program tagits fram.

Tidigare behandling

Bordlagt den 20 november 2019, § 866.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 16 oktober 2019.

Yrkande från V och MP den 14 november 2019.

Yttrande från M, L, C och KD den 11 december 2019.

Yrkanden

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag.

Daniel Bernmar (V) och Marina Johansson (S) yrkar bifall till yrkande från V och MP den 14 november 2019.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på yrkandena och finner att det egna yrkandet bifallits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall till Axel Josefsons yrkande och Nej för bifall till Daniel Bernmars och Marina Johanssons yrkande.”

Helene Odenjung (L), Martin Wannholt (D), Hampus Magnusson (M), Jessica Blixt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Naod Habtemichael (C) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (7).

Daniel Bernmar (V), Karin Pleijel (MP), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Jonas Attenius (S) och tjänstgörande ersättaren Viktoria Tryggvadottir Rolka (S) röstar Nej (6).

Protokollsanteckningar

Elisabet Lann (KD) antecknar följande till protokollet: Om jag hade haft rätt hade jag röstat Ja.

Representanterna från M, L, C och KD antecknar som yttrande en skrivelse från den 11 december 2019.

Protokollsutdrag skickas till

Social resursnämnd

Dag för justering

2019-12-18

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(Ordinarie CSG)

Protokoll 19/21
Sammanträdesdatum
2021-11-04

Dnr 0284/21

Utdrag ur protokoll.

§ 5 Samverkan före beslut

- a) Trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet dnr 0355/20
Helena Österlind och Gunilla Henningsson gör en dragning om ärendet. (Handling utsänd 2021-10-28)

Vision, med instämmande av övriga fackliga organisationer, antecknar till protokollet att det behöver stärka det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete som staden redan gör. Enligt forskningen är de fyra viktigaste åtgärderna att satsa på skolan, öka antalet vuxna i skolan minst fyrfaldigt, att stötta barn och föräldrar i trasiga familjer, öka fritidsverksamheterna och att satsa ordentligt på att behandla psykisk ohälsa bland ungdomar. Detta har vi verksamheter som arbetar med men dessa verksamheter är drabbade av nedskärningar och ”effektiviseringar”. Ett program behöver stötta det vi redan gör och vara konkret för att vara verksamt. Detta ställer sig samtliga fackliga organisationer bakom.

Saco påtalar att det är viktigt att man lyssnar på remissinstansernas åsikter och tar till sig dessa. Saco lyfter att förändringarna i programmet innebär en ambitionshöjning och att resurser måste ges till berörda nämnder eftersom kraven ökar. Saco påtalar också att det är viktigt att resurser inte tas från sådant som vi vet är brottsförebyggande och som redan finns i staden.

Punkten förklaras omedelbart justerad

Samverkan är därmed fullgjord i enighet

Informationen antecknas till protokollet

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....
Eva Hessman, Arbetsgivaren

.....
Sandy Westergren, Kommunal

.....
Johanna Morgensterns, Saco

(tom punkt 7a samt 7c)

Kristofer Astemo, Saco (from punkt 7b, ej 7c)

.....
Anne Häggendahl, TCO

Bilaga 4, Sammanställning av remissvar

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Nämnder och styrelser		
AB Framtiden	Tillstyrker	<p>Bolaget bedömer att målen på en övergripande nivå tydliggör inriktningen för arbetet. Bolaget ställer sig generellt positiva till förslagen i programmet.</p> <p>Bedömer att beskrivningen av ekonomisk brottslighet kan vidgas då även verksamheter som inte är myndighetsutövande kan utnyttjas för ekonomisk vinning eller för att få tillgång till resurser.</p>
Business Region Göteborg AB	Antar kontorets remissvar	<p>BRG delar bilden av de problem som programmet tar upp. Det som behöver förtydligas, utvecklas och förstärkas i problembeskrivningen är näringslivets specifika utmaningar. Mer kunskap om detta behövs.</p> <p>BRG anser att strategierna är relevanta utifrån de behov och de utmaningar staden gemensamt står inför.</p>
Byggnadsnämnden	Antar förvaltningens remissvar	<p>Programmet har generellt en god helhetssyn och presenterar fem mål med kopplade strategier. De problem som programmet adresserar är komplexa och kräver bred samverkan inom stadens förvaltningar och bolag för att förbättras. Många frågor tangerar Göteborg stads program för en jämlik stad. Stadsbyggnadskontoret har idag ingen särskild rutin som beaktar trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder vid framtagandet av planprogram och detaljplaner.</p>
Fastighetsnämnden	Tillstyrker	<p>Ställer sig positivt till att det tas fram ett trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program. Det är positivt att de övergripande utmaningar och strategier som har identifierats samlas i ett styrande och överblickbart dokument. Fastighetsnämnden anser att programbeskrivningen behöver kompletteras med mål och resonemang om hur en blandning av upplåtelseformer och en större andel ägt boende kan verka stabiliserande, öka tryggheten och minska brottsbenägenheten i utsatta områden som domineras av hyresrätter och som kännetecknas av korta boendetider, en stor flyttsomsättning och utflytt av de som etablerar sig på arbetsmarknaden.</p>

Förskolenämnden	Tillstyrker	Anser att avgränsningen är för snäv. Att begränsa trygghetsarbetet till att endast beröra insatser för att förhindra rädsla att utsättas för brott, innebär att delar av det viktiga främjande och förebyggande perspektivet går förlorat. Förslag på justeringar gäller programmets avgränsning, teorianknytning samt mål och uppföljning av programmet.
Grundskolenämnden	Tillstyrker	Bedömer att grundskolenämnden bör ha ett särskilt ansvar för de strategier som handlar om att arbeta förebyggande för att stoppa rekryteringen till kriminella gäng, stärka det långsiktiga vålds- och drog förebyggande arbetet samt insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzon för att hamna i riskbeteenden. Detta ligger i linje med nämndens grunduppdrag.
Göta Lejon AB	Antar kontorets remissvar	Bedömer att programmet adresserar relevanta problem men att ytterligare fokus läggs på mätbarhet och utvärdering. Strategierna bedöms leda till måluppfyllelse men genomförbarheten kan förbättras om det tydliggörs hur målkonflikter mellan trygghetsskapande/brottsförebyggande och andra mål kan hanteras.
Göteborg och Co	Antar kontorets remissvar	Förslaget till program är i huvudsak konstruktivt och omhändertar frågorna på ett ändamålsenligt sätt. Bland programmets mål och strategier saknas perspektivet kring den särskilda situation som uppstår i samband med större evenemang i staden. Göteborg & Co vill, på ett övergripande plan, lyfta och synliggöra de trygghetsskapande och brottförebyggande insatser som görs inom ramen för evenemangsverksamheten.
Göteborg stads kollektivtrafik AB	Tillstyrker	GSK anser att strategierna är genomförbara och relevanta och ser positivt på att det finns utpekade nämnder och styrelser med särskilt ansvar. GSK anser att samordning är en förutsättning för att strategierna ska genomföras. Programmet har också en kunskapshöjande funktion för alla medarbetare som i sin tur bidrar till att jobba enligt strategierna och för att nå målen.
Higab AB	Tillstyrker	Sammanfattningsvis önskar Higab att målen har en tydligare koppling till problembeskrivningarna. Målgruppsperspektivet skulle kunna förstärkas av att mål och strategier utgår från ex diskrimineringsgrunderna och att de olika målgrupperna själva får komma till tals kring hur de ser på arbetet.

Idrotts- och föreningsnämnden	Tillstyrker	Idrotts- och föreningsförvaltningen anser att programmets helhet täcker de stora utmaningar som staden står inför. Frågor och problembeskrivningar som omfattas av programmet har förvaltningens avdelningar och verksamheter arbetat med under flera år och välkomnar nu förslaget till programformen i sin helhet. Ställer sig positiv till ytterligare ansvar i programmet.
Kulturnämnden	Tillstyrker	Problembilderna fångar in det väsentliga. Kulturverksamhet kan bidra till att öka kontaktytorna mellan stadens verksamheter och medborgarna och på så sätt skapa ökad delaktighet och engagemang i samhället. Det vore värdefullt om programmet något vidgade synen på vad som utgör inslag i ett brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning	Tillstyrker	Målen bedöms leda till en ökad trygghet för stadens invånare och minska motivationen för att begå brott. Dessa mål ligger i linje med stadens jämlikhetsarbete och målen för agenda 2030. Inom ramen för det som berör förvaltningen är programmets intentioner relevanta och genomförbara och bör leda till måluppfyllelse.
Nämnden för funktionsstöd	Tillstyrker	Instämmer i huvudsak med problembeskrivningen och bedömer att målen tydliggör riktningen för stadens gemensamma insatser. Problemen är relevanta, aktuella och angelägna att ta itu med. I huvudsak handlar nämndens synpunkter om hur målgruppsperspektivet för personer med funktionsnedsättningar kan förstärkas inom ramen för mål och strategier i det föreslagna programmet.
Nämnden för konsument- och medborgarservice	Tillstyrker	Förvaltningen uppfattar strategierna som heltäckande i relation till de problembeskrivningar som programmet ger. Programmet kan med fördel utvecklas och problematiseras ytterligare i vissa delar av problembeskrivningarna. Strategierna bör kompletteras med en strategi som särskilt fokuserar på och tydliggör vikten av att skapa en lärande dialog tillsammans med civilsamhälle, näringsliv och akademi.
Park- och naturnämnden	Tillstyrker	Ställer sig positiv till programmet men bedömer att programmet behöver ökad tydlighet gällande flera målgruppsperspektiv och adresserade problem. Det finns behov att minimera överlappning mellan målsättningar och en översyn av formuleringar, definitioner och indikatorer. Tillstyrker förslaget under

		förutsättning att framförda synpunkter beaktas i nästa bearbetning.
Socialnämnd Centrum	Tillstyrker	<p>Det är positivt att det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet gäller för samtliga av Stadens nämnder och styrelser. Bedömningen är att programmet i helhet adresserar den problematik som Göteborgs Stad står inför och behöver kraftsamla kring men att den förflyttning staden vill uppnå under programmets giltighetstid bör tydliggöras.</p> <p>Anser att det finns en otydlighet kring hur uppföljning av programmet ska utföras.</p>
Socialnämnd Hisingen	Tillstyrker	<p>Anser att Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program i huvudsak är bra och konstruktivt. Problemen som adresseras är relevanta och aktuella, både för staden i stort och för stadsområde Hisingen.</p> <p>Saknar strategier som omhändertar de sociala problem som beskrivs i problembilderna och i vissa av definitionerna av målen.</p>
Socialnämnd Nordost	Tillstyrker	<p>Anser att programmet i huvudsak är bra och konstruktivt. Bedömer vidare att programmets möjligheter till styrning kan förbättras.</p> <p>Anser att det i programmet saknas en tydligare betoning på de generella välfärdstjänsternas betydelse då dessa i mångt och mycket bygger grunden för ett tryggare samhälle för alla.</p>
Socialnämnd Sydväst	Tillstyrker	<p>Ställer sig positiv till programmet i sin helhet och till den gemensamma kraftsamlingen för att öka tryggheten och minska brottsligheten i staden. Anser att programmet i huvudsak är konstruktivt.</p> <p>Programmet behöver ta ställning till att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet bygger på att de grundläggande välfärdstjänsternas kvalitet säkras. Det behövs också en fungerande bostadsmarknad och bostäder med bra kvalitet. I återfinns flera av de viktigaste skydds- och riskfaktorerna för en kriminell utveckling.</p>
Trafiknämnden	Tillstyrker	<p>Ställer sig positiva till programmet i sin helhet och till den gemensamma kraftsamlingen för att öka tryggheten och minska brottsligheten i staden som programmet väntas medföra. Trafikkontoret</p>

		delar bilden av de problem som beskrivs i programmet. Vad gäller målsättningarna för arbetets inriktning önskas t en mer utförlig problembeskrivning och exemplifiering av vilka egenskaper i den fysiska miljön som orsakar otrygghet och ökar risken för att brott begås.
Utbildningsnämnden	Tillstyrker	Bedömer att de problem programmet adresserar tydliggör riktningen för stadens gemensamma insatser samt att strategierna är genomförbara, relevanta och kan leda till måluppfyllelse. Anser att samverkan bör, så långt som möjligt, ske i redan etablerade samverkansstrukturer. Om sådana strukturer saknas bör etablering av dessa ske på ett för staden gemensamt sätt.
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden	Tillstyrker	Äldreperspektivet bör beaktas i stadens trygghets- och brottsförebyggande arbete. I det fortsatta arbetet kan ÄVO förvaltningen användas som en resurs, kunskapskälla och samverkanspartner för att utveckla ett äldreperspektiv och de äldres perspektiv där äldre kan inkluderas redan i tidiga skeden.
Kommunstyrelsens råd		
Rådet för nationella minoriteter romer	Tar inte ställning	En bostad för alla, en personaltät förskola, en personaltät skola med resurser till de som behöver det, möjligheter för minoriteter att vidmakthålla och lära sig sitt modersmål, kunskap hos skolpersonal samt om ADHD och psykisk ohälsa är viktigt. Förebygg i tidiga åldrar. Med detta i beaktande tycker vi det är ett gediget och bra program, vikten måste ligga i att ingen ska hamna mellan stolarna, inte bli sedd, för där tappas tilliten och självkänslan går upp i rök.
Studentforum	Tar inte ställning	Ser problemen som viktiga och välställda. Dock skulle vi vilja se ett breddande av trygghetsbegreppet, som innefattar fler former av otrygghet än den som kommer med risk eller uppfattad risk av brottslighet. Studenter lever ofta i osäkra förhållanden, där sjukdom eller misslyckade studier snabbt kan bidra till förlorad bostad och bidrag. Eftersom motivationen för brott ofta kommer från en brist i utbildning, boende och jobbmöjligheter bör ökad utbildningstillgänglighet och minskad hem- och arbetslöshet vara en del av de långsiktiga målen.
Ungdomsfullmäktige	Tar inte ställning	Ungdomsfullmäktige tycker att programmet verkar bra som helhet och att det lyfter flera viktiga områden. Vi har också varit med i framtagande av programmet då stadsledningskontoret anordnade en

		<p>workshop för att ta reda på vad vi unga tycker är viktiga trygghetsfrågor. Att vi var med tidigt i processen tycker vi är bra eftersom vi har störst möjligheter att påverka då.</p> <p>Bedömer att programmet behöver bli tydligare gällande funktionsvarierade barn och unga. Det behövs mer undersökningar om vad barn tycker.</p>
Pensionärsrådet	Tillstyrker	Det behövs ett tydligare äldre perspektiv och fokus på äldres trygghet och utsatthet för brott.
Rådet för funktionshinderfrågor	Tar inte ställning	För att lösa de problem som programmet adresserar är det nödvändigt att allt arbete med trygghetsskapande och brottsförebyggande verksamhet genomsyras av ett tydligt funktionsrättsperspektiv. Ett tydligt funktionsrättsperspektiv är också nödvändigt i arbetet med indikatorer och enkätundersökningar.
Sverigefinska rådet	Tillstyrker	Strategierna kan leda till måluppfyllelse om ansvaret är tydligt fördelat inom förvaltningarna och samarbete inom staden fungerar. Lyfter behovet av informationsinsatser på minoritetsspråk om socialt stöd vid brått eller känslan av otrygghet.
Trygghetsrådet	Tar inte ställning	<p>Skrivningarna om samverkan med externa parter är generellt formulerade. Såväl näringslivet som civilsamhället och akademien saknar en tydligare koppling till hur samverkan med dem är tänkt.</p> <p>Länsstyrelsen, Svenskt Näringsliv och akademien har kompletterat med egna remissvar.</p>
HBTQ-rådet	Tar inte ställning	<p>Ser behov av att bredda förståelsen av begreppet trygghet så att exempelvis minoritetsgruppers otrygghet och brottsutsatthet blir mer synliggjort.</p> <p>Exempelvis behöver det tydliggöras och problematiseras vilken trygghet, för vem, vilken offentlig miljö, vilken typ av brott med mera. Ett trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet behöver kopplas till bristande tillit.</p>
Externa		
Kriminalvården	Tar inte ställning	Programförslaget är välskrivet och ambitiöst och Kriminalvården ser positivt på dess innehåll. Detta gäller särskilt det proaktiva förhållningssättet i programmet samt att återfallsförebyggande insatser ges en tydlig plats i det större brottsförebyggande arbetet. Vidare välkomnar Kriminalvården att

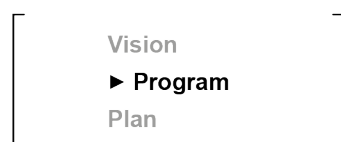
		<p>Samverkan och samordning lyfts fram som viktiga framgångsfaktorer.</p>
Polismyndigheten	Har lämnat synpunkter i dialog med stadsledningskontoret under arbetets gång. Synpunkterna finns dokumenterade under dnr 3055/20.	
Räddningstjänsten	Tar inte ställning	<p>Påtar vikten av samverkan med Räddningstjänsten för att stärka det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i staden. Att inte inkludera eller synliggöra RSG som samverkanspart och utförare av brottsförebyggande åtgärder kan få konsekvenser i det praktiska arbetet och minska RSG:s möjlighet att vara delaktiga i samverkansforum.</p>
Unizon	Tar inte ställning	<p>Unizon ställer sig generellt positiva till förslagen men saknar ett kvinnoperspektiv inom alla definierade problemområden. Det framgår att programmet har en avgränsning vad det gäller brottslighet som är brott i offentlig miljö samt den typ av brottslighet som kommunen genom sin myndighetsutövning och olika verksamheter har möjlighet att förebygga och förhindra, vilket absolut gör det möjligt att i detta program adressera mäns våld mot kvinnor och barn.</p>
Antidiskrimineringsbyrån Väst	Avstyrker	<p>Det är positivt att staden arbetar med det trygghetsskapande och brottsförebyggande. Programmet är dock skrivet på ett generaliserande sätt vilket riskerar att osynliggöra grupper i samhället som kan vara både brottsutsatta och brottsutövare. Det gör att det blir oklart för vem arbetet blir trygghetsskapande och brottsförebyggande. Det finns grupper i samhället som kan uppleva en högre grad av misstänkliggörande av deras grupper vilket gör att arbetet orsakar otrygghet för dessa grupper snarare än tvärtom och i värsta fall orsaka brottslighet som följd av misstänkliggörandet.</p>
Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS	Tar inte ställning	<p>Roks ställer sig mycket kritiska till att förslaget saknar tydliga mål för att stoppa mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn. Roks ser allvarligt på att förslaget saknar stödinsatser för offer som varit utsatta för våld. Roks ser positivt på att kunskapshöjande åtgärder ska införas för beslutsfattare, tjänstepersoner invånare och andra lokala intressenter. Roks ser att kunskapshöjande åtgärder också innebär att kunskapen om mäns våld mot kvinnor höjs. En annan positiv åtgärd är att samverkan, bland samhällets olika delar, ska öka.</p>

Göteborgs
Stad

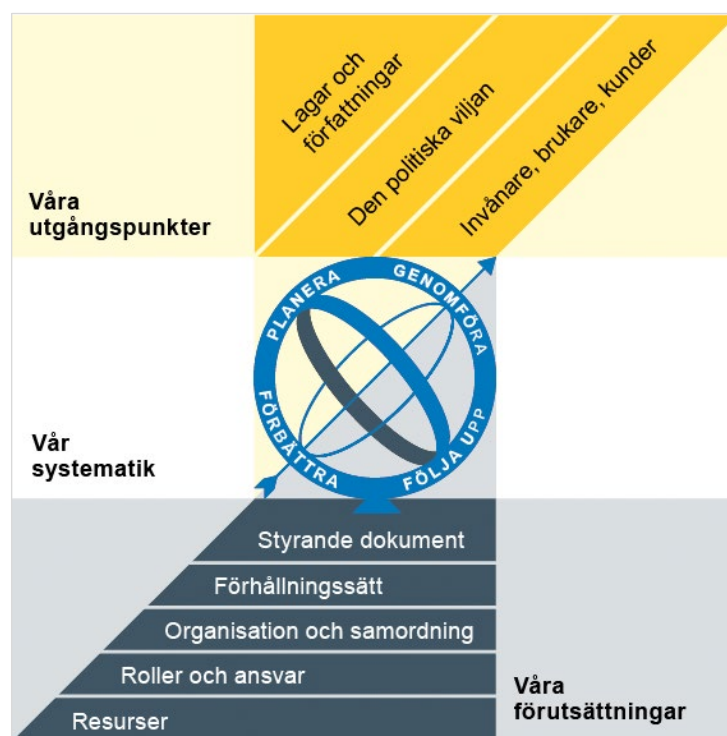
Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Alla nämnder och styrelser	Diarienummer: 0355/20	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Program	Giltighetstid: 2022–2026	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Avdelningschef Trygghet och samhälle
Bilagor: 1. Styrmiljö 2. Stödande dokument 3. Indikatorer 4. Ordlista			

Innehåll

Inledning	4
Syftet med detta program	4
Vem omfattas av programmet.....	4
Bakgrund	4
Koppling till andra planerande styrande dokument.....	4
Stödande dokument	6
Implementering och genomförande.....	6
Uppföljning av detta program	6
Programmet.....	7
Teoretiska utgångspunkter	8
Rutinaktivitetsteorin	8
Social och situationell brottsprevention.....	8
Preventionsnivåer.....	9
Broken Windows	9
Risk- och skyddsfaktorer för utvecklingen av kriminellt beteende	10
Programmets uppbyggnad.....	11
Mål	11
Definition samt problembeskrivning	12
Strategier	12
Ansvar	12
Indikatorer och ordlista	12
Arbetsprocessen.....	13
Mål: Öka kunskapen.....	13
Mål: Öka samverkan	14
Arbetets inriktning	16
Mål: Minska otryggheten till följd av rädslan för att utsättas för brott.....	16
Mål: Minska benägenheten att begå brott.....	18
Mål: Minska möjligheten att begå brott	20

Bilaga 1 – Styrmiljö	23
Bilaga 2 – Stödjande dokument	25
Bilaga 3 – Indikatorer	28
Bilaga 4 – Ordlista	30
Bilaga 5 – Andra viktiga aktörer	35

Inledning

Syftet med detta program

Syftet med Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program är att förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i den gemensamma kraftsamlingen för att öka tryggheten för de som lever, verkar och vistas i staden och för att minska brottsligheten i staden. Alla stadens nämnder och styrelser behöver vara med och bidra. Syftet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen och bedrivs samordnat och kunskapsbaserat mot aktuella läges- och problembilder.

Vem omfattas av programmet

Detta program gäller för stadens nämnder och styrelser 2022–2026.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 om att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden som tidigare var beslutat i kommunfullmäktige 2014-12-11 § 22. Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention. Förslag till program har tagits fram i samarbete med, och efter remiss till, Göteborgs Stads förvaltningar och bolag, kommunstyrelsens råd samt externa aktörer.

Programmet har sin utgångspunkt i regeringens brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott, Skr. 2016/17:126, som slår fast att det behöver finnas ett strategiskt styrdokument i det lokala arbetet i kommunerna som står i samklang med den nationella inriktningen.

Programmet utgår även från lagstiftning som till exempel skollagen, socialtjänstlagen samt plan- och bygglagen.

Koppling till andra planerande styrande dokument

Nedan redogörs för planerande styrande dokument som angränsar till det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet. I bilaga 1 framgår hur de styrande dokumenten anknyter till varandra på en övergripande nivå.

Styrande dokument	Fastställare/Beslut	Giltighet	Diarienummer
Göteborg 2035 – Grönstrategi för en tät och grön stad	PoNN 2014-02-10	2014–2035	0480/11
Göteborg 2035 – Strategi för utbyggnadsplanering	BN 2014-02-11	2014–2035	0477/11

Göteborg 2035 – Trafikstrategi för en nära storstad	TN 2014-02-06	2014–2035	0995/13
Göteborgs Stads folkhälsoprogram	KF 2013-06-13	Tills vidare	1002/08
Göteborg stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024	KF 2021-05-20	2021–2024	0754/19
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program	KF 2018-03-22	2018–2035	1332/16
Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor	KF 2020-09-10	2020–2023	1251/19
Göteborgs Stads plan för arbetet med sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter	KF 2018-10-25	2019–2022	1011/18
Göteborgs Stads plan för arbetet mot etablerat missbruk och beroende	KF 2017-09-14	2018–2021	1344/14
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	KF 2019-11-21	2020–2023	1316/17
Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor	KF 2017-01-26	2017–2021	1407/14
Göteborgs Stads plan för en jämlik stad	KF 2020-04-16	2019–2022	1028/19
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	KF 2019-01-31	2019–2023	0445/14
Göteborgs Stads plan för krisberedskap och civilt försvar	KF 2021-01-28	2021–2023	1446/20
Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism	KF 2020-02-20	2020–2023	0362/18
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	KF 2018-01-18	2018–2026	1377/17
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	KF 2020-11-12	2021–2026	0759/19
Göteborgs stads översiktsplan	KF 2009-02-26	Tills vidare	0364/07
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	KF 2016-06-02	Tills vidare	0454/15

Stödjande dokument

Göteborgs stad har tagit fram ett antal dokument för att stödja det arbete som behandlas i programmet. Även nationella myndigheter har tagit fram råd och rekommendationer kring hur kommunens verksamheter kan arbeta för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Listan innehåller också ytterligare rapporter som har varit ett underlag vid framtagande av programmet och kan utgöra stöd för framtida arbete. En förteckning över ett urval av stödjande dokument inom området finns i bilaga 2.

Implementering och genomförande

Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja implementeringen av det gemensamma arbetet enligt programmet. Varje nämnd och styrelse med utpekad ansvar i programmet ansvarar för implementeringen i den egna organisationen samt för genomförandet av respektive strategi.

Uppföljning av detta program

Stadsledningskontoret kommer att följa utvecklingen av stadens arbete med programmet dels utifrån indikatorer och dels i samband med rapportering av de centrala lägesbilderna. De centrala lägesbilderna rapporteras till kommunstyrelsen vid tre tillfällen årligen. För att kunna mäta effekter på övergripande målnivå kommer indikatorer från olika undersökningar att användas. Bland annat utökas den årliga lokala SOM-undersökningen med fler frågor och fler svarande. Exempel på indikatorer som kommer att följas löpande under programmets genomförandetid finns i bilaga 3. Baslinjemätning av indikatorerna sker i samband med att programmet träder i kraft. Uppföljning av angränsande indikatorer och aktiviteter inom närliggande program och planer kommer också att ligga som grund för analys av måluppfyllelse för programmet. Några av dessa återfinns i tabellen under ”Koppling till andra planerande styrande dokument”. En samlad analys av måluppfyllelse med utgångspunkt i centrala lägesbilder och indikatorer rapporteras till kommunstyrelsen och till kommunfullmäktige årligen.

Utöver detta kommer en processutvärdering att initieras 2023, som kommer att fokusera på några av programmets strategier utifrån kvaliteten på samordning och samverkan samt på vilket sätt och i vilken mån arbetet bedrivs kunskapsbaserat. Det är en viktig förutsättning för att generera resultat inom målområdena för arbetets inriktning. Under programperiodens sista år görs en resultatuppföljning i förhållande till programmets samtliga mål. Utvärderingen och resultatuppföljningen rapporteras till kommunstyrelsen och till kommunfullmäktige samt till Göteborgs stads trygghetsråd som har till uppgift att följa arbetet med programmet.

Programmet

Alla som lever, verkar eller vistas i staden ska ha upplevelsen att Göteborg är en trygg och säker stad. Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sitt hem. Ingen ska behöva begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av otrygghet till följd av rädslan för att utsättas för brott. Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är allt som vi som individer och samhälle kan göra för att förhindra att brott sker och för att människor ska känna sig trygga och inte vara rädda för att drabbas av brott. Brottsförebyggande arbete handlar också om att motverka organiserad brottslighet. Alla som kan bidra har en roll att fylla. Göteborgs stad kan inte på egen hand klara utmaningarna utan behöver, på eget eller andras initiativ, samverka med de som lever, verkar och vistas i staden.

Brottsförebyggande arbete bedrivs ofta med målet att skapa trygghet. Men trygghetsskapande arbete och brottsförebyggande arbete är inte alltid samma sak. Det är inte givet att människors trygghetsupplevelse överensstämmer med den faktiska risken för brott. En enskild människas känsla av otrygghet på en plats kan avspegla den faktiska risken, men det förekommer också att situationer och platser upplevs som otrygga trots att risken för brott är låg. I det brottsförebyggande arbetet, inte minst i samverkan mellan flera aktörer, är det därför viktigt att tydliggöra vilka åtgärder som ska betraktas som brottsförebyggande respektive trygghetsskapande, det vill säga vilket målet och syftet med åtgärderna är. Trygghet kan också betyda olika saker för olika människor bland annat beroende av tid på dygnet, den fysiska eller digitala platsen, vem man är och tidigare erfarenheter. I detta program avgränsas otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott.

Göteborgs stad är en viktig aktör för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet och har en möjlighet att kraftsamla inom området. Genom ett förtydligt program är avsikten att öka kunskap, medvetenhet, ansvar och samordning mellan stadens förvaltningar och bolag och även med externa aktörer. Ett flertal av programmets strategier ryms inom stadens grunduppdrag och finns formulerade i lagtexter, reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument. I detta program tydliggörs stadens samlade uppdrag med det direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Programmet är en gemensam utgångspunkt och möjliggör en samlad uppföljning utifrån ett trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektiv.

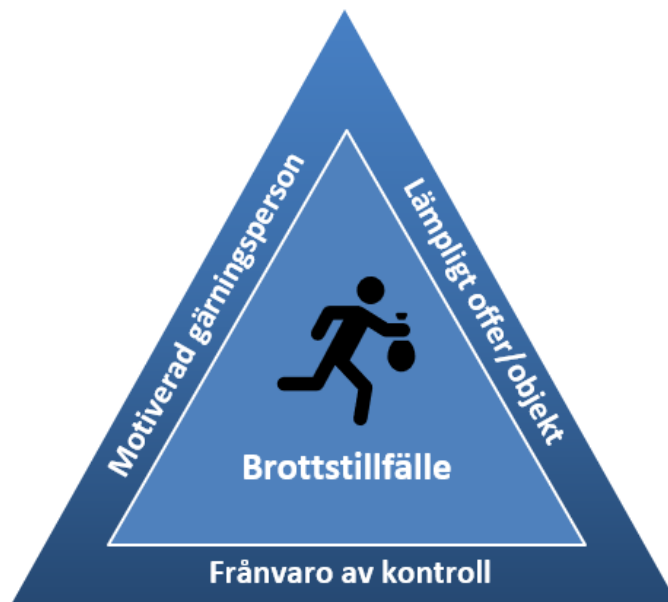
Generella insatser inom stadens kärnverksamheter för att skapa en god välfärd för alla är grundläggande. Det handlar om att skapa likvärdiga livsvillkor. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig och trygg uppväxt, utbildning, arbete, en god försörjning, ett bra boende, en hållbar och trygg livsmiljö samt individens delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och i sitt liv. De generella insatserna och de främjande och förebyggande arbetet kan vara skyddsfaktorer. Att klara skolgången är en avgörande skyddsfaktor. Elevhälsan har en viktig roll för elever i riskzon som kan vara mer mottagliga för påverkan från extremistiska eller kriminella grupperingar. Även tillgången till fritidsverksamhet och något meningsfullt att sysselsätta sig med är betydelsefull. Senare i livet handlar det om rätt till arbete. Ett ojämlikt samhälle kan utgöra en grogrund för brottslighet och merparten av alla välfärdsinsatser kan i någon mån sägas ha brottsförebyggande effekt, men på längre sikt. För att kunna hantera de utmaningar som sker i närtid behöver staden parallellt arbeta med mer direkta och riktade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder, det vill säga det som har som primärt syfte att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 visar riktningen för detta.

Teoretiska utgångspunkter

Det finns många teorier om vad som orsakar brottslighet och om hur det kan förebyggas. Programmet utgår från de teorier och perspektiv som lyfts i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott. (Skr. 2016/17:126). Texten om teorierna och perspektiven från nationella programmet är kompletterade med egna bilder. Texten om risk- och skyddsfaktorer utgår från en sammanställning av det aktuella forskningsläget om risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende hos unga (Andershed och Andershed, 2019).

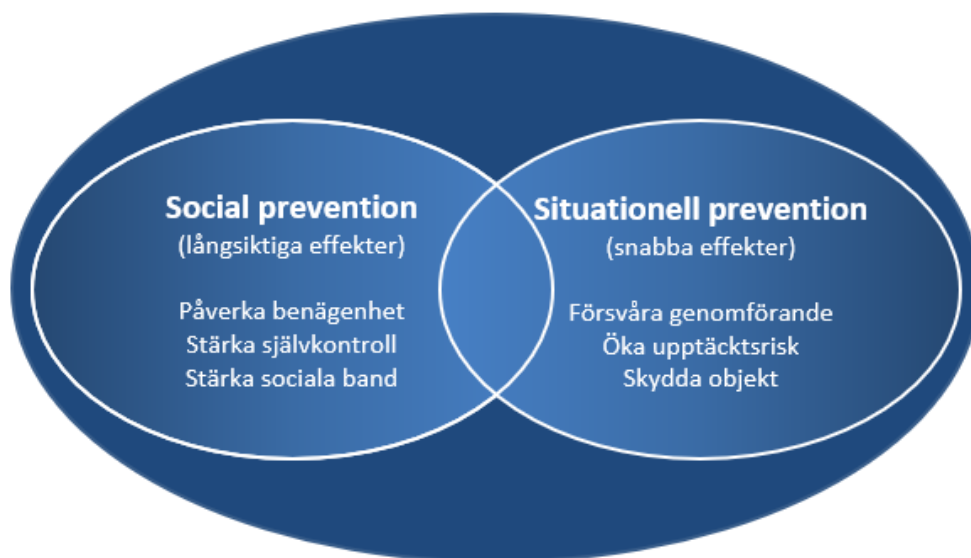
Rutinaktivitetsteorin

Rutinaktivitetsteorin handlar om de förutsättningar som krävs för att ett brott ska begås. Den bygger på att tre faktorer måste vara uppfyllda för att ett brott ska kunna uppstå; en motiverad gärningsperson, ett lämpligt objekt eller offer för den kriminella handlingen samt avsaknad av formell och informell kontroll. Om någon av de tre förutsättningarna saknas minskar sannolikheten för att ett brott ska begås. Vänds detta till förebyggande åtgärder pratar vi om att; minska motivationen hos en person att begå brott, stärka den formella och informella kontrollen och begränsa tillgängligheten till eller stärka skyddet av lämpliga brottsobjekt eller brottsoffer.

Social och situationell brottsprevention

En annan vanlig utgångspunkt för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är utifrån social och situationell prevention. Social prevention handlar om att genom olika sociala åtgärder undanröja anledningarna till att människor begår brott. Det syftar både till att motverka att individer börjar begå brott och att motverka återfall i ny brottslighet. Det kan handla om allt från insatser i skolan till insatser mot riskgrupper eller enskilda individer. Situationell prevention handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Det handlar också om åtgärder riktade mot brottsobjektet för att minska dess tillgänglighet.

Preventionsnivåer

Ytterligare en uppdelning är utifrån preventionsnivåer. Här är utgångspunkten individen eller gruppen som insatserna riktas mot. Det handlar om indikerade, selektiva och universella åtgärder. Den universella preventionen berör alla invånare och avser generella insatser mot brott. Den selektiva nivån riktas mot riskgrupper/individer eller särskilt brottsdrabbade platser. Indikerad prevention riktas till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Det kan också vara tidigare brottsutsatta platser eller verksamheter.

Broken Windows

Teorin om "Broken Windows" går ut på att mindre allvarlig brottslighet som klotter och skadegörelse kan leda till allvarligare kriminalitet och otrygghet i ett område om det inte åtgärdas snabbt. Ett krossat fönster leder till fler krossade fönster, på samma sätt som en redan nerklottrad vägg drar till sig mer klotter. Omvänt innebär detta att en plats som är hel och ren bidrar till att minska brottsligheten. Åtgärderna bidrar också till att visa att området har social

sammanhållning och stabilitet och att stärka känslan av att området är omhändertaget, med invånare som bryr sig om varandra.

Risk- och skyddsfaktorer för utvecklingen av kriminellt beteende

En riskfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende. En skyddsfaktor minskar istället sannolikheten eller risken. Skyddsfaktorer ökar också den unges och familjens förmåga att ta till sig och delta i det förändringsarbete som en insats eller påföljd innebär. Risk- och skyddsfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Riskfaktorer varierar över tid och också mellan olika individer. Samtidig förekomst av flera riskfaktorer ger sämre prognos, och risken för beteendeproblem är än större om riskfaktorer återfinns på flera nivåer eller i flera kontexter samtidigt, exempelvis både hos den unge själv och i familjen. Detsamma gäller tidig debut i problembeteende. Närvaro av en eller flera skyddande faktorer kan göra att den unge inte utvecklar ett normbrytande beteende, trots att han eller hon exponeras för riskfaktorer.

Programmets uppbyggnad

Mål

Det övergripande målet för programmet är att Göteborg är en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. Programmet är uppbyggt utifrån målsättningar för arbetsprocessen samt målsättningar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetets inriktning. Arbetsprocessen fokuserar på att öka kunskapen och öka samverkan, som är förutsättningar för att få effekt av strategierna under övriga mål. Arbetets inriktning fokuserar dels på trygghetsskapande arbete med målet att minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott. Det fokuserar även på att minska risken för brott med målsättningarna att minska benägenheten att begå brott samt att minska möjligheten att begå brott. Målen och strategierna under arbetets inriktning omfattar ett direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete och har som primärt syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten. Målen är överlappande och har ett ömsesidigt beroende för att uppnå en hållbar positiv utveckling.

Definition samt problembeskrivning

Varje mål inleds med en kort definition samt en problembeskrivning som syftar till att beskriva målområdet i stort samt hur det ser ut i Göteborg idag. Det sätter programmet i ett sammanhang och motiverar vad stadens arbete ska förbättra. Problembeskrivningen bygger på nationella och lokala undersökningar och rapporter.

Strategier

Strategier är kopplade till varje mål. Målen är överlappande och strategierna är möjliga att applicera på fler än ett mål. Programmets val av strategier är gjord för att nå bästa effekt på målet inom programperioden.

Ansvar

För varje strategi anges ansvariga nämnder och styrelser. Ett ansvar innebär att utpekad nämnd eller styrelse har en rådighet över strategins genomförande inom ramen för sin ordinarie verksamhet. Nämnden eller styrelsen har ansvar för att samråda med och aktivt söka samverka med andra nämnder och styrelser när de egna besluten och det egna agerandet påverkar andra. I de fall ett ansvar utdelas till samtliga nämnder och styrelser medför det ett ansvar att se över sin verksamhet och identifiera på vilket sätt respektive nämnd och styrelse kan genomföra strategin och på så sätt bidra till måluppfyllelse. En ansvarig nämnd eller styrelse ska aktivt bidra till uppföljningen av strategin och målet. Ett ansvar innebär också att informera nämnder och styrelser med särskilt ansvar när eget initiativ inom strategin tas.

För en del strategier finns ett särskilt ansvar utpekat vilket medför ett samordningsansvar för den kraftsamling som staden behöver göra inom området samt vid behov initiera det gemensamma arbetet med berörda nämnder och styrelser. Det kan dessutom innebära att identifiera om det krävs ytterligare styrning inom området och i så fall i vilken form. Ett särskilt ansvar innebär dessutom att samordna uppföljningen av strategin. Ett särskilt ansvar innebär inte ett övertagande av andra nämnders eller styrelsers ordinarie ansvarsområden enligt reglemente, andra styrande dokument eller lagstiftning. I de fall ett särskilt ansvar åläggs flera nämnder eller styrelser behöver dessa ha en dialog kring fördelning av det särskilda ansvaret.

Även nämnder och styrelser som inte direkt nämns i ansvarsutdelningen ska ta ställning till om de har möjlighet att bidra till helheten i genomförandet av måluppfyllelsen.

Indikatorer och ordlista

Till målen under arbetets inriktning är det kopplat indikatorer som finns i bilaga 3. En ordlista som förtydligar ord och begrepp finns i bilaga 4.

Arbetsprocessen

Mål: Öka kunskapen

Definition: Ett framgångsrikt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är kunskapsbaserat, vilket innebär att det utgår från lokala lägesbilder och utformas utifrån evidens- och erfarenhetsbaserade metoder. Det innebär att strukturerat och systematiskt kartlägga och analysera aktuella förhållanden och förutsättningar, vilket inkluderar både problem, risker, och möjligheter på individ-, grupp- och samhällsnivå. Röster, erfarenheter och behov från de som lever, verkar och vistas i Göteborg är grundläggande. Beslut om åtgärder ska basera sig på lägesbilden och utgå från orsakerna till och förutsättningarna för problemen. För detta krävs en kombination av generell kunskap om brottslighetens orsaker och mer närliggande kunskap om de lokala förhållandena. Åtgärderna ska så långt det är möjligt vara beprövade eller utvärderade. Det är viktigt att arbetet dokumenteras och att resultatet av löpande uppföljning och utvärdering används i det fortsatta utvecklingsarbetet. De som arbetar inom området behöver ha en grundläggande trygghetsskapande och brottsförebyggande kompetens samt i vissa fall spetskompetens. Utöver det krävs en baskompetens inom det kunskapsbaserade arbetet som metod. Kompetens och ett gemensamt ackumulerat lärande är en förutsättning för ett kunskapsbaserat arbete och bidrar till att öka den generella medvetenheten hos beslutsfattare och tjänstepersoner samt till faktabaserad information som staden kommunicerar.

Problembeskrivning: Otrygghet och kriminalitet, liksom människor och samhället i stort, är komplext och föränderligt. Olika förutsättningar och orsakssamband spelar roll. Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad är inte tillräckligt differentierat och anpassat utifrån kunskap om olika målgruppers och individers behov och upplevelser av otrygghet. Arbetet bedrivs inte tillräckligt systematiskt eller i tillräcklig utsträckning utifrån lägesbilder och kunskap om effekten av olika åtgärder, arbetssätt och metoder. Det är inte likvärdigt i de olika geografiska områdena i staden och samordningen är otillräcklig. De som arbetar med frågorna saknar ibland tillräcklig kompetens. Tyngdpunkten i arbetet är i vissa fall reaktivt i stället för proaktivt och även om båda aspekterna är nödvändiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, så behöver kärnan utgöras av proaktiva metoder. Göteborgs stad saknar idag adekvata digitala verktyg som stödjer och utvecklar ett systematiskt och proaktivt arbete.

Prioriterade strategier samt ansvariga

1:1 Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete ska vara kunskapsbaserat och utgå från målgruppsanalyser, likvärdiga lokala och centrala lägesbilder och aktuell forskning.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

1:2 Göteborgs Stad ska säkra kompetens hos ansvariga och utförare i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen och socialnämnd Centrum

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Mål: Öka samverkan

Definition: En avgörande faktor för ett effektivt och långsiktigt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är att det bedrivs samordnat och i nära samverkan mellan berörda förvaltningar och bolag likväl som med fastighetsägare, näringslivet, polisen och andra statliga och regionala aktörer och myndigheter samt akademien. Den samlade förmågan är även beroende av goda krafter hos civilsamhället, både i organiserad form och av enskilda. Samverkan innebär att parterna tillför sina specifika resurser, kompetenser, kunskaper och erfarenheter för att tillsammans öka tryggheten, minska sannolikheten för brott och reducera brottslighetens skadeverknings. Det är därför viktigt att formerna för samverkan möjliggör ett brett deltagande av aktörer och målgrupper. Samordnat innebär att arbetet även sker koordinerat och resurseffektivt.

Helhetsperspektiv, långsiktighet och ett tydligt ledningsansvar är centrala utgångspunkter för framgång i samverkansarbetet. Ramar i form av mål, prioriteringar, roller och mandat måste vara tydliga. Effektiv samordning och samverkan förutsätter att det finns stödjande strukturer, vilket kan handla om både organisation och olika former av hjälpmedel. Bland annat är det avgörande att det finns särskilda funktioner som håller ihop, driver på och koordinerar det lokala arbetet. Formerna för samverkan med olika aktörer behöver vara dynamiska, flexibla och byggas upp utifrån både lokala och centrala problem och förutsättningar för att möta olika behov. Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas. Det behöver finnas tydliga kanaler från dessa forum för samverkan in i ordinarie linje samt respektive organisation.

Problembeskrivning: Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad är omfattande men bedrivs inte alltid på ett samordnat och likvärdigt sätt eller i tillräcklig samverkan med interna och externa aktörer. Stadens förvaltningar och bolag kan exempelvis ha delat ansvar för olika målgrupper och platser men prioriteringarna kan vara olika och därmed försvåra en samverkan för att minska otryggheten i Göteborg. Detta riskerar att leda till målkonflikter.

Den samverkansöverenskommelse som finns mellan staden och polisen som definierar den kunskapsbaserade modellen Trygg i Göteborg följs inte fullt ut. Inom ramen för kunskapscentrum mot organiserad brottslighet där Staden samverkar med andra myndigheter finns behov av ytterligare utveckling. Det finns även outnyttjade krafter hos näringslivet, organisationer, föreningar och individer.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

2:1 Göteborgs Stad ska bjuda in till centrala och lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande forum/råd för att identifiera frågor där samordning och vidare samverkan bör ske.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

2:2 Göteborgs Stad ska ta initiativ och aktivt delta i såväl internt som externt initierade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder samt kontinuerligt utveckla nya strukturer och överenskommelser för samverkan internt samt lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

2:3 Göteborgs Stad ska medverka till att stärka civilsamhällets och näringslivets delaktighet i det gemensamma trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Business Region Göteborg AB, idrotts- och föreningsnämnden samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Arbetets inriktning

Mål: Minska otryggheten till följd av rädslan för att utsättas för brott

Definition: Göteborg ska vara trygg och säker för alla som lever, verkar och vistas i staden. Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sitt hem. Ingen ska begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av otrygghet till följd av rädslan för att utsättas för brott eller att ha blivit utsatt för brott. Känslan av trygghet är individuell och åtgärder som ger en högre grad av trygghet för en person kan innebära en lägre grad av trygghet för en annan. Trygghet är ett samspel mellan människor och mellan människor och den miljö de befinner sig i varför både social och situationell prevention behövs. Utformningen av stadsrummet kräver en sammanhållen planering. Det handlar om att skapa goda livsmiljöer, både vid forandet och förvaltandet. För att understödja upplevelsen av trygghet har det även betydelse vad och på vilket sätt staden kommunicerar inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området.

Ett stöd till den som utsatts för brott är av betydelse för dennes återhämtningsprocess. Det kan handla om både krisbearbetning och stöd i rättsprocessen. När det gäller vuxna och barn som bevittnar, riskerar att utsättas eller utsatts för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck handlar det om att ha kompetens och arbetssätt för att upptäcka utsatthet. Det handlar också om att kunna erbjuda skydd och stöd utifrån den enskilda personens behov, till exempel om hjälp med skyddat boende, försörjning och hjälp att bearbeta livsomställningen.

Problembeskrivning: Många som lever, verkar och vistas i Göteborg upplever ibland otrygghet och rädsla för att utsättas för brott. Otryggheten leder till inskränkningar i vardagslivet, som att inte våga gå ut, avstå från aktivitet eller att välja annan väg eller annat färdmedel. Många barn och unga upplever otrygghet på vägen till och från skola och fritidsaktiviteter. Att vara otrygg i sitt bostadsområde eller i sitt hem innebär en större påverkan på livskvaliteten än att uppleva otrygghet på platser som bara besöks ibland. De tre grupper som upplever störst otrygghet i sitt bostadsområde är kvinnor, de som bor i hyresrätt och de som bor i resurssvaga områden.

Otryggheten och risken att utsättas för brott varierar mellan olika delar av staden, tid på dygnet och vem du är. Att inte få stöd kan innebära ett bestående tillstånd av otrygghet och bristande delaktighet i samhällslivet. Diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder är faktorer som påverkar graden av otrygghet och risken att utsättas för brott. Kombinationen av två eller flera diskrimineringsgrunder innebär en förstärkande riskfaktor. Grupper som tillhör minoriteter är mer utsatta för bland annat rasism och hatbrott. Exempelvis är personer med funktionsnedsättning i Göteborg i större utsträckning utsatta för fysiskt våld, hot och kränkningar än vad personer utan funktionsnedsättning är. När det handlar om våld i nära relation är kvinnor mer utsatta än män. Hedersrelaterat våld och förtryck riktar sig främst mot flickor och kvinnor men drabbar också homo- och bisexuella av båda könen samt transpersoner. Våldet innebär också fysiska och psykiska konsekvenser för de som bevittnar det.

Stadens kunskap och metoder när det gäller digitala plattformar som otrygga och brottsutsatta platser är bristfälliga. Otrygga och brottsutsatta platser och skadegörelse som inte uppmärksammas tidigt leder till ännu större skadegörelse och otrygghet. Trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter beaktas inte alltid i tillräcklig utsträckning i stadsutveckling vid fysisk planering, genomförande och förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö.

För att bygga bort brott och bygga in trygghet i den fysiska miljön krävs samverkan, systematik och tydliga överlämningar genom de olika skedena i processen vilket inte alltid prioriteras. Det kan samtidigt uppstå målkonflikter då en aktivitet för att motverka brott kan försämra till exempel tillgängligheten, varför den kanske inte kan genomföras. En diskussion utifrån många olika perspektiv är därför nödvändig.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

3:1 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, analysera och ta hänsyn till vilka målgrupper och individer som har störst behov när trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder planeras och genomförs.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

3:2 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, analysera och ta hänsyn till vilka platser som är mest otrygga och utsatta när trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder planeras och genomförs.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

3:3 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, ta hänsyn till trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter vid fysisk planering av ny och befintlig stad.

Särskilt ansvar: Byggnadsnämnden

Ansvar: Fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt trafiknämnden.

3:4 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, vidta trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder vid ny- och ombyggnation samt vid förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö.

Ansvar: Fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, lokalnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt trafiknämnden

3:5 Göteborgs Stad ska stärka och utveckla arbetet med stöd till brottsoffer. När det gäller den som lever i eller som lämnat våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck ska skyndsamma och samordnade insatser göras. Barn och övriga anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Socialnämnd Centrum

Ansvar: Socialnämnd Hisingen, Nordost och Sydväst

Mål: Minska benägenheten att begå brott

Definition: Social brottsprevention handlar om att minska benägenheten hos individer att begå brott och riktar in sig på de bakomliggande orsakerna. Fokus är på att stärka självkontrollen samt individens sociala band till samhället. Den sociala preventionen har vidare som avsikt att hindra individer att radikaliseras, göra sig skyldiga till brott i unga år eller att återfalla i brott efter avtjänat straff. Forskning visar att det finns samband för ungdomar mellan specifika brottstyper och att utveckla en högaktiv kriminalitet. En sådan kunskap måste ligga till grund för prioriteringar och val av åtgärder. Alla som möter barn och unga har ett ansvar för att fånga in risksignaler, initiera samverkansinsatser som exempelvis SSPF och sociala insatsgrupper samt följa de rutiner som verksamheten har rörande orosanmälningar. Verksamma preventions- och behandlingsprogram syftar till att så långt det är möjligt undanröja riskfaktorer eller effekter av riskfaktorer samt till att stärka skyddande faktorer. Det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet behöver inrikta sig på att undanröja riskfaktorer och tillföra skyddsfaktorer i miljöer där våld eller missbruk riskerar att förekomma eller normaliseras. Det är viktigt att involvera även anhöriga och övrigt nätverk både kring förövare och brottsoffer och erbjuda dem stöd och hjälp. Föräldraskapet har en viktig betydelse för utvecklingen hos barn och unga. Deltagande i föräldrastödsprogram för familjer behöver vara en viktig del för att stödja de föräldrar vars barn har utvecklat eller riskerar att utveckla ett normbrytande beteende.

Problembeskrivning: Kriminalitet och våldsbrottslighet, inklusive mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, är allvarliga samhällsproblem. Det drabbar framför allt offren och deras anhöriga, men den inverkar också på förövarens fortsatta liv och kan få konsekvenser för andra delar av samhället. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket utövas inte uteslutande i hemmet av den närstående familjen, utan kan även utövas av en större gemenskap där bostadsområden, skolor, sociala medier och transnationella nätverk framträder alltmer som arenor.

Barn och unga som begår många brott har ofta problem både i skolan och hemma. Ungefär hälften av eleverna i årskurs 9 uppger att de begått något brott vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna. Däremot är det ett fåtal unga som står för majoriteten av brottsligheten bland ungdomar. Unga kriminellt högaktiva personer kommer under loppet av sin livstid att stå för en väsentlig del av den totala brottsligheten i samhället. Metoder för att jobba behandlingsmässigt med kriminalitet som individuellt problemområde både när det gäller unga och vuxna behöver utvecklas. En grupp barn och unga som särskilt bör uppmärksammas är de med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som på grund av sin särskilda utsatthet har en förhöjd risk att utveckla missbruk och hamna i kriminalitet, och också löper en högre risk för att själva utsättas för brott.

Det uppsökande arbetet är inte likvärdigt över staden och de som riskerar att radikaliseras eller utveckla kriminalitet, drogmisbruk och andra riskbeteenden fångas ibland inte upp i tid. Barn och unga som växer upp i familjehem eller i hem för vård eller boende har kraftiga överrisker i en rad oönskade tillstånd som vuxna, såsom hemlöshet, arbetslöshet, bristande försörjningsförmåga, fysiska och psykiska problem och kontakt med straffrättsystemet.

Det drogförebyggande arbetet (ANDTS-arbetet) i staden är idag inte samordnat och likvärdigt. Användningen av narkotika är negativ för den enskilde göteborgaren och för Göteborg som stad. Inflödet av narkotika till Göteborg är högt och öppen narkotikaförsäljning och användning av narkotika sker på olika platser i staden. Narkotikaförsäljningen skapar otrygghet, ökar risken för våld och bidrar till att unga hamnar i narkotikamisbruk. För att

finansiera ett bruk av narkotika ökar risken för att detta sker via brottslighet. Inkomsterna av försäljningen av narkotika samt konkurrensen om dessa ligger ofta till grund för våldsyttningarna i form av till exempel skjutningar och sprängningar. Även olovlig försäljning av alkohol och tobak bidrar till brott och otrygghet.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

4:1 Göteborgs Stad ska utveckla och stärka det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Grundskolenämnden samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Utbildningsnämnden samt idrotts- och föreningsnämnden

4:2 Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma, samordnade och individanpassade insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att hamna i kriminalitet, våldsbejakande extremism, drogmisbruk och andra riskbeteenden. Vårdnadshavare och andra betydelsefulla vuxna ska involveras och få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Grundskolenämnden, socialnämnd Nordost, Centrum, Sydväst och Hisingen samt utbildningsnämnden.

Ansvar: Nämnden för funktionsstöd

4:3 Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma och samordnade boende-, behandlings- och arbetsmarknadsinsatser till den som vill lämna ett liv i kriminalitet, har avtjänat straff eller är rädd för att bli indragen i en kriminell livsstil. Familj och anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum

Ansvar: Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för funktionsstöd, socialnämnd Hisingen, Nordost och Sydväst samt utbildningsnämnden

4:4 Göteborgs Stad ska verka för att stoppa våld i nära relation, hatbrott samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Mål: Minska möjligheten att begå brott

Definition: Under detta målområde är fokus på omständigheterna, situationerna och platserna för brott. Platser, verksamheter och tjänster kan vara både fysiska och digitala. Inom Göteborgs Stad finns många värden som kriminella kan omsätta till pengar och som därmed utgör arenor som möjliggör brottslig verksamhet. Fokus är även på potentiella brottsobjekt, vilket kan vara både fysiska objekt (föremål) och potentiella brottsoffer (personer).

En viktig förebyggande åtgärd är att öka upptäcktsrisken genom att stärka kontrollfunktionerna vid det möjliga brottsstillfället. För att värna om den sociala tilliten bör utgångspunkten vara att utveckla den informella sociala kontrollen men att åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs och är lämpligt utifrån den personliga integriteten. Att stärka den informella sociala kontrollen handlar om att agera för att ytterligare befolka platser där brott riskerar att begås. Informell social kontroll uppnås även genom att engagera civilsamhället och enskilda medborgare i till exempel grannsamverkan, trygghetsvandringar och nattvandringar eller genom att öka antalet kommunal personal som rör sig ute och i öppna verksamheter. Detta bidrar även till ökad tillit och förtroende för samhället. Enligt principen om universell utformning tillgängliggörs platser för fler i samhället, vilket ökar den mänskliga närvaron. Kontroll på fysiska platser kan även vara av formell karaktär i form av exempelvis ordningsvakter eller tekniska system såsom kameraövervakning, vilket med fördel kan ske i samverkan med näringslivet.

Inom stadens verksamheter kan tillsynsmekanismer och kontrollfunktioner bidra till att missbruk av välfärdssystemet och stadens resurser stävjas, till exempel vad gäller stöd- och bidragsgivning, bygglov, inköp, upphandling, lokal- och bostadsuthyrning samt till att tillsyns- och tillståndsprövning sker på korrekta grunder och med korrekta aktörer. Tillsyn och kontroll inom områden som brand, livsmedel, läkemedel, miljö och hälsa liksom tillståndsprövning för till exempel tobaks- och alkoholförsäljning kan användas för att motverka organiserad brottslighet. För att säkerställa korrekt myndighetsutövning är det viktigt att arbeta för att motverka otillåten påverkan.

Att minska risken för brott handlar även om att skydda brottsobjektet samt att försvåra genomförande av brott. En kommun har många verksamheter som människor besöker eller där stöldbegärliga objekt finns. Inventering av risker behöver göras för att kunna sätta in åtgärder för att minska risken för brott. Detta är av extra vikt i miljöer som människor inte kan välja bort att vistas i. Till exempel kan elever inte välja bort att gå till skolan, varför det är viktigt att skolor som ett komplement till det generella trygghets- och värdegrundsarbetet även inriktar sitt arbete mot situationer och platser i skolmiljön där brott riskerar att begås. När det handlar om brandförebyggande arbete sker detta med fördel i samverkan med Räddningstjänsten.

Begränsa tillgängligheten till lämpliga brottsobjekt handlar också om att vidta åtgärder för att minska risken för bedrägerier samt åtgärder för att minska provokationer som kan leda till brott, till exempel krogköer och trängsel. När det handlar om verksamheter med hög risk för brottslighet, som till exempel festivaler, konserter, nöjesrestauranger och vissa stora idrottsevenemang, ligger det huvudsakliga ansvaret på arrangören att inventera risker och vidta nödvändiga åtgärder för att upprätthålla ordning och säkerhet.

Genom att förändra platsen kan det bli mindre attraktivt att begå brott där. Lokalsamhället och verksamheter bör utformas så att brott naturligt förebyggs genom aktiv planering, utformning och förvaltning. I det arbetet är det viktigt att beakta olika målgruppers behov. Förändringen av platsen kan handla om både förbättrad social miljö och tekniska åtgärder. Det kan även

handla om snabba åtgärder vid skadegörelse och klotter eller att lyfta ett område genom platssamverkan.

Problembeskrivning: Dagens brottslighet är komplex, varierad och gränsöverskridande. Brotten kan ske såväl i offentlig miljö som i människors hem, stadens verksamheter och digitalt. Det handlar till exempel om misshandel, personrån, bedrägerier, trakasserier, sexualbrott, hot och hatbrott, men även våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Vissa grupper, näringsverksamheter och platser är extra utsatta. Platser där många människor passerar och vistas, som till exempel knutpunkter för kollektivtrafik, köpcentrum och lokala torg samt områden med krogar och restauranger, större konserter och idrottsevenemang samt skolor skapar många brottsstillfällen på en relativt liten yta.

I Göteborg finns också flera geografiska områden som polisen har definierat som utsatta, riskområden eller särskilt utsatta. I dessa områden är den sociala tilliten lägre. Förväntningarna om att andra har både avsikt och förmåga att ingripa och hjälpa till att upprätthålla den informella sociala kontrollen är lägre. Den organiserade brottsligheten har blivit mer omfattande och skapar tillsammans med våldsbejakande extremism områden med parallella samhällsstrukturer som hotar demokratin och den personliga friheten. Otillåten påverkan är ett problem för såväl individer som på samhällsnivå, då den påverkar likvärdigheten och rättssäkerheten samt bidrar till tystnadskulturer.

Vissa grupper är särskilt utsatta för brott utifrån kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Överkonsumtion av alkohol samt försäljning och bruk av narkotika ökar risken för våld och bidrar till annan brottslighet. Olovlig försäljning av alkohol, läkemedel, livsmedel och tobak är också del av organiserad brottslighet.

Den digitala utvecklingen skapar nya möjligheter till brott, såväl välfärdsbrott som kränkningar, hatbrott och radikalisering. Att framför allt barn och unga kränks och utsätts för brott på sociala medier sker allt mer frekvent och det finns en särskild utsatthet i digitala forum. Staden har idag låg kunskap om den brottslighet som förekommer i sociala medier och på andra digitala plattformar och få åtgärder i den miljön.

Den individuella och den organiserade brottsligheten söker sig till de platser där det går att nå ekonomisk vinning och få tillgång till resurser. Inom Stadens myndighetsutövning finns många värden som kriminella kan omsätta till pengar och som därmed utgör arenor som möjliggör brottslig verksamhet och osund konkurrens. Det saknas tillräckliga kontroll- och tillsynsmekanismer för att stävja missbruk av systemen.

Brottsförebyggande aspekter beaktas inte alltid tillräckligt i stadsutvecklingen och förvaltningen av bostadsområden och offentlig miljö. Det kan också uppstå målkonflikter mellan olika perspektiv vilket kan försvåra en del åtgärder.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

För strategier rörande fysisk planering, ny- och ombyggnation samt förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö se strategi 3:3 och 3:4. För strategi gällande våld i nära relation, hatbrott samt hedersrelaterat våld och förtryck se strategi 4:4.

5:1 Göteborgs Stad ska, på ett systematiskt sätt, vidta brottsförebyggande åtgärder i verksamheter, på platser och vid tjänster där brott riskerar att begås.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

5:2 Göteborgs Stad ska förstärka sina kontrollfunktioner och samverka internt och externt för att motverka ekonomisk brottslighet och att oseriösa aktörer kommer åt stadens resurser.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

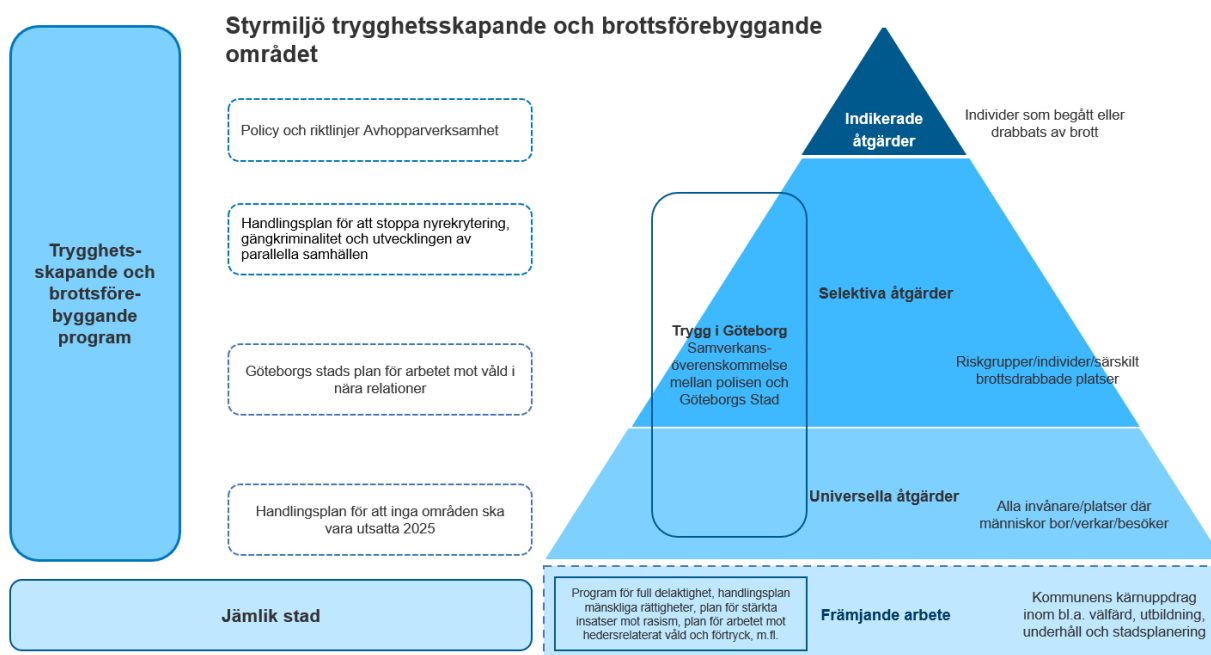
Ansvar: Alla nämnder och styrelser

5:3 Göteborg Stad ska verka för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering till kriminella gäng, våldsbejakande extremism och utvecklingen av parallella samhällsstrukturer.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Bilaga 1 – Styrmiljö

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Det handlar om universella, selektiva och indikerade åtgärder. Universella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Selektiva åtgärder fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser och indikerade åtgärder till dem som har drabbats av eller begått brott. Det finns planerande styrning som riktar sig mot de universella åtgärderna, som program för Jämlig Stad och handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta år 2025. Det pågår även ett arbete med planerande dokument som ska styra åtgärderna på selektiv och indikerad nivå, såsom handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen samt plan för arbete mot våld i nära relationer. Insatserna som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer i preventionstriangeln, vilket det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet inbegriper.

Det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet fokuserar på mål och strategier vars primära syfte är att öka tryggheten och minska brottsligheten. Göteborgs Stads långsiktiga arbete för en jämlig stad fokuserar på de livsvillkor människor lever under och är en viktig grund för det arbete som sker. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig uppväxt, utbildning, arbete, en god försörjning, ett bra boende, en god livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och i sina liv. Ojämliga livsvillkor kan komma till uttryck genom att vissa grupper i samhället har mindre möjlighet att påverka sina liv och har en mer begränsad frihet och handlingsutrymme. Det kan yttra sig som sämre ekonomiska förutsättningar, trångboddhet och ohälsa samt sämre läsförmåga. Men även i form av otrygghet, låg tillit och lägre demokratisk delaktighet. Fördelningen av livsvillkoren har betydelse för hur jämlikt och sammanhållet ett samhälle är. Social sammanhållning är ett kitt som håller ihop samhället. Bristande social sammanhållning och låg mellanmännisklig tillit kan leda till känslan av otrygghet.

Göteborgs Stad har även ett antal styrdokument som fokuserar på kommunens kärnverksamhet, vilka i grunden styrs av lagstiftning. Genom exempelvis handlingsplan för arbete med mänskliga rättigheter, program för full delaktighet och planen mot rasism styr staden vilket förhållningssätt som ska råda inom exempelvis välfärd, utbildning, underhåll och stadsplanering. Att kärnverksamheten bedrivs i enlighet med lagstiftning och den lokala styrningen är en viktig grund för allt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Bilaga 2 – Stödjande dokument

Nedan följer ett urval av stödjande dokument för arbetet utifrån programmet. Under varje rubrik kommer först nationella/övergripande dokument och därefter lokala/mer riktade. För stöd i arbetet inom områdena våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, hatbrott, våldsbejakande extremism och arbetet mot nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällsstrukturer, se respektive befintligt eller kommande styrande dokument. Se även verksamheten Dialoga för stöd i arbetet mot våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck samt Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet för ytterligare stöd i arbetet mot organiserad brottslighet.

Nationellt brottsförebyggande program

[Tillsammans mot brott](#) (Skr. 2016/17:126)

Arbetsprocessen – Samverkan och kunskapsbaserat lägesbilsarbete

[Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2020)

[Överblick över samverkansprocessen](#) (bra.se)

[Kartläggning och lägesbild i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2021)

[Orsaksanalys i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2018)

[Utbildningar i brottsförebyggande arbete](#) (can.se)

[Trygg i Göteborg och Central samverkansöverenskommelse mellan Göteborgs Stad och Polisområde Storgöteborg](#) (goteborg.se)

[Uppföljning av Trygg i Göteborg](#) (Göteborgs Stad, social resursförvaltning, Dnr. 1342/21)

[Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet](#) (goteborg.se)

[Kommunikation i staden](#) (Göteborgs Stads intranät)

ANDTS

[En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopning- och tobakspolitiken 2016–2020 – Mål och insatsområden](#) (Ur regeringens skrivelse 2015/16:86)

Förslag till [En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025](#) (Regeringen Prop. 2020/21:132) *Obs! Förslag som röstades ner av riksdagen. Reviderat förslag är under framtagande.*

[Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende](#) (Socialstyrelsen, 2019)

[Utbildningar och öppna arrangemang inom ANDTS-området](#) (can.se)

Redovisning av uppdrag angående det drogförebyggande arbetet i Göteborgs Stad - Inklusive bilagorna kunskapsunderlag och nulägesanalys (Göteborgs Stad, social resursförvaltning Dnr. 0602/19)

Barn och unga

[Att förebygga brott och problembeteenden i skolan – Idéskrift nr 19](#) (Brå, 2012)

[Barn och unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Brottsförebyggande arbete i skolan – Idéskrift nr 7](#) (Brå, 2001)

[Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken](#) (Anna-Karin Andershed & Henrik Andershed)

[Socialstyrelsens metodguide för socialt arbete](#) (socialstyrelsen.se)

[Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet](#) (Brå, 2020)

Brottsoffer

[Brottsoffer och deras närstående – Socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp](#) (Socialstyrelsen, 2012)

[Webbutbildningar, handledning, filmer och forskning för att få bättre kunskap inom olika brottsofferfrågor](#) (brottsoffermyndigheten.se)

Stadsmiljö

[BoTryggt2030 – handboken för planering av säkra och trygga livsmiljöer](#) (Tryggare Sverige, 2020)

[Boverkets vägledning kring brott och trygghet i samhällsbyggnadsprocessen](#) (boverket.se)

[Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen](#) (Boverket, Rapport 2019:20)

[Effektstudie av fyra trygghetsskapande åtgärder i stadsmiljö, Hur tryggt blev det.](#) (Spacescape på uppdrag av ArkDes, 2019)

[Gestaltad livsmiljö, ArkDes, lägesrapport Människan i fokus](#) (ArkDes 2020)

[Hur kan vi bygga bort brott och bygga fram trygghet. En studie rörande hur CPTED kan implementeras i Västra Nordstan i Göteborg?](#) (Göteborgs universitet, H Fryxell, 2018)

[Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020–2030](#)

[Barnkonsekvensanalys \(BKA\)](#) (Göteborgs Stad, stadsbyggnadskontoret, 2017)

[Social konsekvensanalys \(SKA\)](#) (Göteborgs Stad, stadsbyggnadskontoret, 2017)

Välfärdsbrott

[Välfärdsbrott och otillåten påverkan – från bidragsfusk till systemhotande brottslighet](#) (SKR, 2021)

[Ett starkare skydd för välfärdssystemet](#) (SKR, 2020)

[Lag \(2008:206\) om underrättelseskylldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen](#)
[Svensk författningssamling 2008:2008:206 t.o.m. SFS 2019:653](#) (Riksdagen)

[Underrätta om felaktig folkbokföring](#) (Skatteverket)

[Rapport underrättelse om fel i folkbokföringen](#) (Göteborgs Stad, stadsledningskontoret, 2020)

[Hur fungerar oseriösa leverantörer? – för dig som vill fördjupa dig i området](#) (Göteborgs Stad, stadsledningskontoret, 2020)

[Metodhandbok för dig som jobbar med inköp och upphandling inom Göteborgs Stad](#) (Göteborgs Stad, inköp och upphandling)

[Checklista leverantörskontroll](#) (Göteborgs Stad, inköp och upphandling)

[Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd](#) (goteborg.se) *En ny är under framtagande.*

[Handläggningsstöd för felaktiga utbetalningar](#) (goteborg.se)

[Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet](#) (goteborg.se)

Bilaga 3 – Indikatorer

Nedan presenteras exempel på indikatorer som kommer att följas löpande under programmets genomförandetid. De har valts ut för att ge en bredd som kan indikera utveckling inom programmets övergripande målområden. Indikatorer från olika undersökningar används och den årliga lokala SOM-undersökningen kommer även att utökas med fler frågor och fler svarande.

Lämpliga indikatorer och andra nyckeltal kommer att utvecklas allteftersom under programperioden, tillsammans med de nämnder/styrelser som har ett särskilt ansvar. Utöver indikatorerna kommer flera nyckeltal att hämtas från enkäter och statistik från stadens verksamheter för att komplettera bilden. Aktuella enkäter och statistik är till exempel enkäten Hälsa på lika villkor, brukarenkäter (med frågor om känsla av trygghet i stadens verksamheter exempelvis GR:s skolenkät), Göta lejons statistik för kommunala lokaler, BRÅ:s skolundersökning, SKR:s och MSB:s öppna jämförelser: trygghet och säkerhet samt Svenskt näringslivs företagsenkät.

<i>Indikator</i>	<i>Källa</i>	<i>Kommentar</i>
Andel som avstått från aktivitet senaste året på grund av rädsla och oro att utsättas för brott	SOM	Andelen ska minska. Ger möjlighet till analys av olika aktiviteter där invånare avstått på grund av rädsla och oro att utsättas för brott. Fler bakgrundsfaktorer finns med, bland annat åldersspann mellan 16 och 85 år, kön, mellanområde, utbildningsbakgrund.
Andel som anser att vägen till de fritidsaktiviteter de vill delta i är trygg	GR skolenkät	Andelen som upplever vägen som trygg ska öka. Indikatorn kommer från Fritidsvaneundersökningen som 2021 var en del av skolenkäten. Denna indikator kompletterar underlaget då unga under 16 år inte finns representerade i SOM, NTU och Hälsa på lika villkor. Svarande är elever i årskurs 2, 5, 9 och gymnasiet åk 2. Svar finns bland annat uppdelat på geografiska områden eleverna bor i, funktionsnedsättning samt kön.
Andel som känner sig trygg i sitt bostadsområde	SOM	Andelen som känner sig trygg i sitt bostadsområde ska öka. Visar ett sammanvägt index av fyra påståenden. Fler bakgrundsfaktorer finns med, bland annat åldersspann mellan 16 och 85 år, kön, mellanområde, utbildningsbakgrund
Andel som upplever otrygghet utomhus	Hälsa på lika villkor Vartannat år	Andel ska minska. Folkhälsoenkäten (Hälsa på lika villkor) kan brytas ner på fler

		bakgrundsvariabler, bland annat sexualitet och funktionsnedsättning. Har svarande även från personer över 85 år.
Andel som känner sig trygga i skolan	GR skolenkät	Andelen som känner sig trygga i skolan ska öka. Visar ett sammanvägt index av tre påståenden. Denna indikator kompletterar underlaget då unga under 16 år inte finns representerade i SOM, NTU och Hälsa på lika villkor. Svarande är elever i årskurs 2, 5, 9 och gymnasiet åk 2. Svar finns bland annat uppdelat på kön, funktionsnedsättning samt stadsdel.
Andel som uppgett att de blivit utsatta för brott	NTU Lokal	Andelen ska minska.
Antalet anmälda brott per 100 000 invånare	BRÅ / NTU Lokal Vartannat år	Indikatorn kan användas i analysen då den visar en översiktlig bild över antalet anmälda brott utifrån brottstyp, bland annat ingår hatbrott och skadegörelse. Statistiken är baserad på lokalpolisområden och finns även fördelad på stadsdelar och kön. Här ingår att också titta på anmälda hatbrott i Göteborg. Hatbrottsstatistikens resultat utgörs av polisanmälningar som Brå efter en särskild granskning har bedömt innehålla hatbrottsmotiv.
Andel ungdomar som brukar alkohol/narkotika	DVU	Drogvaneundersökningen är en enkät för elever i årskurs 9 och årskurs 2. Svaren fördelas på bland annat ålder (årskurs), kön, stadsdel Bland annat belyser undersökningarna utvecklingen av ungdomars drogvanor över tid och visar på skillnader mellan exempelvis kön och regioner. Utöver detta genererar den insamlade informationen goda möjligheter att göra mera detaljerade analyser av konsumtionsmönster, samband mellan droganvändning och risk- samt skyddsfaktorer etc. Den är därför ett viktigt underlag i analysen.

Bilaga 4 – Ordlista

ANDTS – Etablerad förkortning för alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar.

Brott – En handling som är belagd med straff i svensk lag eller annan författning. Underlåtenhet att handla kan i vissa fall också vara belagt med straff.

Brottsoffer – Personer som blivit utsatta för brott, vittnen till ett brott, närstående till de båda grupperna samt personer som försökt ingripa vid brottet.

Brottsofferstöd – Den som är ett brottsoffer kan behöva hjälp att bearbeta det som hänt. Det kan också handla om att erbjuda exempelvis praktisk hjälp och rådgivning. Varje kommun har ansvar för att invånarna ska erbjudas detta stöd.

Civilsamhället – Arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.

Ekonomisk brottslighet – Kriminologiskt samlingsbegrepp utan någon vedertagen definition. I en vid och allmän betydelse kan ekonomisk brottslighet definiera alla brott som begås med ekonomiska motiv och som har en karaktär av viss kontinuerlighet samt bedrivs på ett systematiskt sätt och begås inom ramen för näringsverksamhet.

Evidens- och erfarenhetsbaserad metod – Metod som visat sig ha en viss effekt på ett visst utfall.

Formell kontroll – se informell och formell kontroll

Gängkriminalitet – En del av den organiserade brottsligheten utgörs av grupper eller nätverk som kan vara självdefinierade grupper (t.ex. mc-gäng), externdefinierade grupper (t.ex. stadsdelsbaserade grupper som tilldelats namn utifrån), icke-namnngivna grupper (t.ex. vissa familje- och släktbaserade nätverk) samt projektbaserade konstellationer (grupper som sätts ihop för att bedriva t.ex. narkotikasmuggling).

Hedersrelaterat våld och förtryck – Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om att upprätthålla gemensamma normer och värderingar som gäller i den egna familjen, släkten eller i ett större kollektiv. Det handlar om en kollektiv moral där kontrollen av kvinnors sexualitet är central. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Hedersrelaterat våld och förtryck kan inkludera psykiskt, socialt, sexuellt och fysiskt våld och angränsar ofta till, eller överlappar med, våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.

Hem för vård eller boende (HVB-hem) – En form av social dygnsvård. Det är en institution i Sverige som på kommunens uppdrag inrättas för barn, ungdomar, vuxna eller barnfamiljer och som bedriver behandling, omvårdnad, stöd eller fostran. HVB-hem kan exempelvis inrikta sig på missbruksproblematik.

Informell och formell kontroll – Brottsförebyggande åtgärder handlar bland annat om att öka kontrollen genom informell eller formell kontroll. Informell kontroll är sådan kontroll som upprätthålls med hjälp av informella och personliga relationer mellan människor och utövas till exempel av föräldrar, lärare eller människor i grannskapet. Formell kontroll uttrycks genom lagar och regler och utövas med hjälp av exempelvis polis, ordningsvakter eller andra som har

till uppgift att ingripa i samband med olika former av olämpligt eller brottsligt beteende. Formell kontroll kan även handla om kameraövervakning eller annan teknisk utrustning.

Kollektiv förmåga – Sociala förhållanden där relationen mellan samhällsmedlemmarna kännetecknas av ömsesidig tillit och delade förväntningar om att alla har avsikt och förmåga att ingripa och hjälpa till för att upprätthålla den informella sociala kontrollen i ett område.

Kunskapsbaserat arbete – Arbete som utgår från en lokal lägesbild och utformas utifrån orsaksanalyser samt evidens- och erfarenhetsbaserade metoder. Arbetet följs även upp och återkopplas. Det innebär att arbeta systematiskt och strukturerat mot brottsproblem.

Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet – Göteborgs Stad har en centralt belägen funktion som arbetar mot organiserad brottslighet. Arbetet omfattar att ta initiativ till, samt stödja och driva nätverk och samarbetsprojekt som ska leda till konkreta åtgärder mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet och otillåten påverkan. Kunskapscentrum arbetar även långsiktigt och strukturellt genom att försvåra för kriminell verksamhet och otillåten påverkan. Nätverket består av 13 samverkande myndigheter.

Lägesbild – Att ta fram en lägesbild innebär att beskriva och samla information om aktuella förhållanden för att ha som underlag när åtgärder ska väljas och planeras. Lägesbilden kan visa vilka problem som är vanligast, vilka områden eller grupper som är utsatta, hur utvecklingen ser ut över tid eller om det finns några avvikelser. En lägesbild kan också innehålla ett proaktivt tänkande genom att man förutser problem. En sådan bild kan till exempel bygga på omvärldsbevakning. Lägesbilder utgår från lokala förhållanden och kan aggregeras till en central lägesbild.

Organiserad brottslighet – Nätverksbaserad vinstinriktad brottslig verksamhet i projektform som har vilja och förmåga att skydda och underlätta brottslighet genom otillåten påverkan. Inom projekten, som avlöser varandra, finns en arbetsdelning och flexibilitet som innebär att medarbetare går in och ut ur projekten.

Otillåten påverkan – Trakasserier, hot, våld, skadegörelse och korrupcion som syftar till att påverka myndighetsutövning och beslutsfattande genom att få tjänstepersoner att fatta felaktiga beslut eller att avstå från att ingripa eller genomföra kontroller.

Otrygghet – Se ”Trygghet och otrygghet” i ordlistan.

Parallella samhällsstrukturer – Syftar vanligen på sociala strukturer som bidrar till brottslighet och otrygghet och som begränsar individers rättstrygghet och deras möjligheter att utöva fri- och rättigheter, samt inverkar negativt på rättsväsendets och övriga samhällsaktörers förmåga att verka. Detta skapar områden som står utanför det traditionella samhället och dess normsystem. Områdena kännetecknas ofta av segregation, fattigdom, brottslighet och skolproblem.

Platssamverkan – Ett sätt att skapa säkra, trygga och attraktiva platser där människor bor och verkar. Det handlar om att offentliga och privata aktörer går samman i en fristående, icke-vinstdrivande organisation och tar gemensamt ansvar över ett geografiskt avgränsat område.

Preventionsnivåer – Utgångspunkten är individen eller gruppen som insatserna riktas mot. Det handlar om indikerade, selektiva och universella åtgärder. Den universella preventionen berör alla invånare och avser generella insatser mot brott. Den selektiva nivån riktas mot riskgrupper/individer eller särskilt brottsdrabbade platser. Indikerad prevention riktas till dem

som har begått eller drabbats av brott tidigare. Det kan också vara tidigare brottsutsatta platser eller verksamheter.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

Riskbeteende – Riskbeteende är ett levnadssätt som medför risker av olika slag. När det gäller brottslighet och kriminalitet uppmärksammas hos individen bland annat tidiga beteendestörningar, impulsivitet, brottsstillåtande attityder och missbruk.

Risikfaktor – En riskfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende. Riskfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Riskfaktorer varierar över tid och också mellan olika individer. Samtidig förekomst av flera riskfaktorer ger sämre prognos, och risken för beteendeproblem är än större om riskfaktorer återfinns på flera nivåer eller i flera kontexter samtidigt, exempelvis både hos den unge själv och i familjen. Detsamma gäller tidig debut i problembeteende. Riskfaktorerna för brottslighet och kriminalitet kan vara direkta eller indirekta och kan exempelvis vara: bristande ekonomiska resurser, dålig relation mellan föräldrar och barn, övergrepp, brott eller missbruk hos föräldrar, tidigt skolmisslyckande, dålig skolmiljö och anknytning till en brottsbelastad kamratgrupp.

Risikområde – Se ”Särskilt utsatt område, risikområde, utsatt område” i ordlistan.

Rutinaktivitetsteori – Rutinaktivitetsteorin handlar om de förutsättningar som krävs för att ett brott ska begås. Den bygger på att tre faktorer måste vara uppfyllda för att ett brott ska kunna uppstå; en motiverad gärningsperson, ett lämpligt objekt eller offer för den kriminella handlingen samt avsaknad av formell och informell kontroll. Om någon av de tre förutsättningarna saknas minskar sannolikheten för att ett brott ska begås. Vänds detta till förebyggande åtgärder pratar vi om att; minska motivationen hos en person att begå brott, stärka den formella och informella kontrollen och begränsa tillgängligheten till eller stärka skyddet av lämpliga brottsobjekt eller brottsoffer.

Skadegörelse – Brott som begås av den som uppsåtligt förstör eller skadar annans fasta eller lösa egendom. Det kan till exempel vara skadegörelse på motorfordon med eller utan brand, klotter, sönderslagna fönsterrutor eller sönderslagna gatlyktor.

Skyddsfaktor – En skyddsfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som minskar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende. Skyddsfaktorer ökar också den unges och familjens förmåga att ta till sig och delta i det förändringsarbete som en insats eller påföljd innebär. Skyddsfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Närvaro av en eller flera skyddande faktorer kan göra att den unge inte utvecklar ett normbrytande beteende, trots att han eller hon exponeras för riskfaktorer. Skyddsfaktorer för brottslighet och kriminalitet kan till exempel vara: känsla av sammanhang, tydliga regler, deltagande i organiserade fritidsverksamheter, bra skolklimate och trivsamt närmiljö.

Situationell brottsprevention – handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Det handlar också om åtgärder riktade mot brottsobjektet för att minska dess tillgänglighet.

Social brottsprevention – handlar om att genom olika sociala åtgärder undanröja anledningarna till att människor begår brott. Det syftar både till att motverka att individer börjar begå brott och att motverka återfall i ny brottslighet. Det kan handla om allt från insatser i skolan till insatser mot riskgrupper eller enskilda individer.

Social insatsgrupp – Ett arbetssätt där koordinering av insatser/stöd sker för personer över 18 år och som inte identifierat sig som yrkeskriminella. I samordningen finns socialtjänst, skola, polis och fritid, men även frivård och kriminalvård. Genom samordnade insatser ska en ung person stödjas till att byta livsstil genom stöd till behandlingsprogram för sitt missbruk, psykiatriska problematik, kriminella livsstil men även stöd till arbete och bostad.

Social tillit – Social tillit eller den mellanmännsliga tilliten, definieras som människors benägenhet att lita på människor de inte känner. Ett samhälle fungerar bättre om medborgarna litar på den ”okände andre”.

SSPF – Socialtjänst, skola, polis, fritid (SSPF) arbetar gemensamt med förebyggande arbete riktat mot ungdomar (12–20 år) i riskzon för kriminalitet. Syftet är att bidra till en positiv utveckling för en ungdom som har eller riskerar att hamna snett. Genom en gemensam åtagandeplan ska de samverkande parterna bättre möta den unge som det finns en oro kring. Målet är en fungerande skolgång och ett liv fritt från kriminalitet och droger. Målet är också att förhindra och minimera ungdomars brottslighet, drogmissbruk och andra riskbeteenden.

Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område – Utsatt område är ett begrepp som polisen i Sverige sedan 2015 använder för att beskriva förortsområden och stadsdelar med över tid låg socioekonomisk status och med kriminell påverkan på lokalsamhället. Riskområden är områden som uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt områden men inte når upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Många gånger har det skett en normalisering vilket lett till att varken myndigheter eller de boende reflekterar över det avvikande läget i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper även i viss mån parallella samhällsstrukturer, extremism, såsom systematiska kränkningar av religionsfriheten eller starkt fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter, personer som reser iväg för att delta i strid i konfliktområden samt en hög koncentration av kriminella.

Trygghet och otrygghet – Trygghet är ett mångfacetterat begrepp som används i olika sammanhang och som kan betyda olika saker för olika människor bland annat beroende av tid på dygnet, den fysiska platsen, vem man är och tidigare erfarenheter. För att uppleva trygghet är det grundläggande att ha goda livsvillkor även om inte detta enbart avgör den upplevda tryggheten. Trygghet innebär också att känna tillit till sina medmänniskor och att känna säkerhet. I detta program avgränsas otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott.

Trygg i Göteborg – Göteborgs Stad och polisområde Storgöteborgs samverkar för att öka tryggheten och minska brottsligheten enligt den kunskapsbaserade modellen Trygg i Göteborg. Modellen bygger på den nationella modellen för kunskapsbaserat lägesbilsarbete i samverkan mellan kommun och polis.

Tystnadskultur – Det saknas en tydlig definition av begreppet, men här avses ett grupp beteende där en grupp tillägnat sig normer, föreställningar, vanor och antaganden som

medför att personer i gruppen drar sig för att uttala sig om ett givet ämne. Det kan exempelvis handla missförhållanden, sexuella trakasserier och ekonomiska oegentligheter.

Universell utformning – handlar om att skapa lösningar som fungerar för så många som möjligt redan från början. Utgångspunkten är att människor är olika med olika behov och förutsättningar.

Utsatt område – Se ”Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område”.

Våld – En handling som skadar, smärftar skrämmar eller kränker en annan person och får den att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill. Det kan vara fysiskt, psykiskt, verbalt eller sexuellt våld, hot eller trakasserier.

Våld i nära relation – Begreppet omfattar alla typer av våld mellan närstående. Våld i nära relationer drabbar både kvinnor och män, men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld. Många barn upplever våld i sin familj. Våld i nära relation förekommer i partnerskap, familj, profession eller annan social kontext. Våldsutövaren kan ha olika typer av nära och förtroendefulla relationer till den som utsätts. Ofta handlar våldet om ett mönster av upprepade handlingar. Våldet kan vara exempelvis fysiskt, psykiskt, sexuellt eller ekonomiskt. Det kan handla om allt ifrån subtila handlingar som att bli förlöjligad, till grova brott som att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot.

Våldsbejakande extremism – Samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Välfärdsbrottslighet – Organiserad kriminalitet som genom avancerade brottsupplägg kommer åt pengar från offentliga system.

Bilaga 5 – Andra viktiga aktörer

Andra viktiga aktörer i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet som Göteborgs Stad samverkar med.

Brottsförebyggande rådet, BRÅ

Brå är en myndighet under justitiedepartementet och har till uppgift att bidra till kunskapsutvecklingen inom rättsväsendet och det kriminalpolitiska området samt att främja brottsförebyggande arbete. Brå stödjer det lokala brottsförebyggande arbetet genom bland annat olika skrifter och handböcker, konferenser och ekonomiskt stöd.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har fått ansvaret för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå utifrån regeringens nationella program, Tillsammans mot brott. I uppdraget ingår att:

- stödja utvecklingen av ett kunskaps- och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete,
- bidra till att samarbete och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer utvecklas på lokal och regional nivå för att förebygga brott,
- stödja kompetensutveckling och gemensamma tvärssektoriella utbildningsinsatser inom det brottsförebyggande området och
- stödja och initiera kommunöverskridande brottsförebyggande åtgärder.

Polismyndigheten

Ett av Polismyndighetens huvuduppdrag är att arbeta brottsförebyggande och detta arbete ska bedrivas kunskapsbaserat och långsiktigt. Polismyndigheten ska även ha en nära samverkan med många olika aktörer inom det brottsförebyggande området. I och med ombildningen till en myndighet 2015 inrättades två nya funktioner i Polismyndigheten, områdespolis och kommunpolis. Områdespolisernas uppdrag är att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utifrån den lokala problembilden.

Kommunpolisernas uppdrag är att säkra kontinuitet i arbetet med samverkan med kommunerna och andra lokala aktörer utifrån behov. Huvuduppdraget är att driva och vara en motor i polisens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Kriminalvården

Kriminalvården är en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet genom uppgiften att verka för att förebygga återfall i brott. Kriminalvården arbetar med olika former av motiverande insatser och bedriver en rad behandlingsprogram. För de klienter som avtjänar fängelsestraff finns också frigivningsförberedande åtgärder, till exempel särskilda utslussningsåtgärder, utbildning och arbete eller annan sysselsättning där kommunerna spelar en viktig roll. Det återfallsförebyggande arbetet kräver inte sällan flera och långvariga insatser i samverkan med kommunen.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) har som uppdrag att arbeta för trygghet och säkerhet både ur ett strategiskt samhällsbyggnadsperspektiv och genom ett direkt brottsförebyggande arbete mot avsiktliga händelser som anlagd brand och blåljussabotage. Riskbilden för räddningstjänsten förändras i takt med samhället och speciellt i urbana miljöer, där social obalans visar på nya former av samhällsproblem. Segregation, ojämlika livsvillkor, kriminalitet och socialt utanförskap visar sig i bostadsbränder och anlagd bränder. Sociala

risker har en hög potential att övergå i akuta sociala oroligheter som kan påverka räddningsinsatser. För att förebygga och hantera konsekvenser av sociala risker och avsiktliga händelser arbetar RSG strategiskt med socialt brandförebyggande och tillitsskapande aktiviteter mot framförallt barn och ungdomar. Det övergripande arbetet för att RSG ska bidra till ett socialt hållbart samhälle bedrivs i samverkan med andra samhällsaktörer.

Näringslivet

Inom näringslivet är det brottsförebyggande arbetet en central fråga då många företag drabbas av brottslighet. Företag kan också användas som brottsverktyg inom den ekonomiska och organiserade brottsligheten. Utöver det har näringslivet en värdefull roll i det trygghetsskapande arbetet, där möjligheter till försörjning och en stabil social tillvaro är viktiga ingredienser. I rollen som arbetsgivare har företag möjlighet att förebygga oegentligheter och stödja medarbetare som är i behov av insatser. Näringslivet och dess branschorganisationer är därmed viktiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Civilsamhället

Civila samhällets aktörer har stor betydelse för att stärka sociala förmågor och motverka utanförskap och därmed också för att öka tryggheten och förebygga brott. Här finns en stor mångfald av aktörer, från idrottsrörelsen och annat föreningsliv till organisationer som stöttar brottsoffer eller de som vill lämna ett kriminellt liv. Civilsamhället är även en viktig aktör när det gäller trygghetsvandringar. Inom det civila samhället finns organisationer vars huvudsakliga verksamhet bedrivs inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området. Det kan handla om att driva opinion, bedriva analysarbete eller ge stöd och vägledning till övriga aktörer i samhället.

Övriga

Försvarsmakten försvarar Sverige, landets intressen och vår frihet att leva som vi själva väljer. Försvarsmakten främjar också samhällets säkerhet. Västra Götalandsregionen har uppdrag inom kollektivtrafik, folkhälsa, mänskliga rättigheter och turism. Trygghet och säkerhet är viktiga perspektiv inom samtliga områden. Akademien är en viktig aktör för att säkerställa kopplingen mellan teori och praktik.